สอวช

รายงานสรุปสาระสำคัญ
ซีรีส์เวทีเสวนานโยบาย
POLICY DIALOUGE SERIES
SUMMARY REPORT

การยกระดับบทบาทสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ เพื่อกำหนดนโยบายและขับเคลื่อนนวัตกรรมไทย

PATHWAYS TO INCLUSIVE AND RESILIENT THAILAND

Policy Dialogue Series Summary Report

Pathways to Inclusive and Resilient Thailand

การยกระดับบทบาทสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ เพื่อกำหนดนโยบายและขับเคลื่อนนวัตกรรมไทย

ปี 2569

สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ

กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

รับชมย้อนหลัง
เวทีเสวนาเชิงนโยบาย

แผนภาพสรุปประเด็น
สำคัญจากเวทีเสวนา
เชิงนโยบาย

สารบัญ

1 บทนำ

3 วัตถุประสงค์

4 เสาหลักแนวคิดของการเสวนา

5 หัวข้อย่อยของซีรีย์เสวนาเชิงนโยบาย

7 กลุ่มเป้าหมายหลัก

8 ประโยชน์ที่จะได้รับ

9 สาระสำคัญและประเด็นเชิงนโยบายจากเวทีเสวนา

11 ครั้งที่ 1
17 ประเด็นเชิงนโยบาย
19 ภาพสรุป Visual Note

21 ครั้งที่ 2
27 ประเด็นเชิงนโยบาย
29 ภาพสรุป Visual Note

31 ครั้งที่ 3
37 ประเด็นเชิงนโยบาย
39 ภาพสรุป Visual Note

41 ครั้งที่ 4
47 ประเด็นเชิงนโยบาย
49 ภาพสรุป Visual Note

51 ครั้งที่ 5
57 ประเด็นเชิงนโยบาย
59 ภาพสรุป Visual Note

62 บทสรุป

65 ภาคผนวก

บทนำ

ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและความไม่แน่นอนที่เพิ่มสูงขึ้น ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม และโครงสร้างประชากร การกำหนดนโยบายไม่อาจอาศัยเพียงการคาดการณ์แนวโน้มหรือการตอบสนองต่อปัญหาเฉพาะหน้า แต่จำเป็นต้องเข้าใจความซับซ้อนและความเชื่อมโยงของการเปลี่ยนแปลง

ตลอดจนผลกระทบที่แตกต่างกันต่อผู้คนและพื้นที่ เพื่อให้ประเทศสามารถมองอนาคต เรียนรู้ ปรับตัว และกำหนดทิศทางการพัฒนาได้อย่างเหมาะสม แนวคิดนโยบายสังคมศาสตร์ (Social Science Policy) ในบริบทนี้ จึงมุ่งเน้นการออกแบบเส้นทางการพัฒนาที่เอื้อต่อการเข้าถึงโอกาสของประชาชน การเสริมสร้างศักยภาพในการกำหนดชีวิตของตนเอง และการลดความเหลื่อมล้ำเชิงโครงสร้าง โดยเชื่อมโยงองค์ความรู้จากหลากหลายสาขาไปสู่การออกแบบนโยบายที่ตอบโจทย์ความซับซ้อนของโลกยุคใหม่ ดังนั้น สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศิลปกรรมศาสตร์ จึงมีบทบาทสำคัญในการทำความเข้าใจพลวัตของมนุษย์และสังคม ทั้งพฤติกรรม สถาบัน คุณค่า วัฒนธรรม และความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ซึ่งช่วยเชื่อมโยงข้อมูล และองค์ความรู้เข้ากับบริบทและประสบการณ์ของผู้คน และทำให้การออกแบบนโยบายสามารถตอบโจทย์ความเปลี่ยนแปลงได้อย่างรอบด้าน

สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.) จึงให้ความสำคัญกับการยกระดับบทบาทขององค์ความรู้เหล่านี้ ในฐานะ “ตัวเชื่อม” ระหว่างความรู้กับการกำหนดนโยบาย พร้อมผลักดันให้ระบบอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อววน.) ขยับจากการเป็นเพียง “ระบบผลิตองค์ความรู้” ไปสู่กลไกเชิงยุทธศาสตร์ที่สามารถนำความรู้ไปใช้กำหนดทิศทางและสนับสนุนการเปลี่ยนผ่านของประเทศ ภายใต้แนวคิดดังกล่าว สอวช. จึงได้จัดซีรีส์เสวนาเชิงนโยบาย

“ Pathways to Inclusive and Resilient Thailand: การยกระดับบทบาทสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ เพื่อกำหนดนโยบายและขับเคลื่อนนวัตกรรมไทย ”

ทั้ง 5 เวทีได้รับการออกแบบให้เชื่อมโยงกันจากภาพใหญ่สู่การเปลี่ยนแปลงเชิงระบบ โดยเริ่มจากการตั้งคำถามถึงภาพอนาคตที่พึงประสงค์ของประเทศ และเชื่อมมาสู่การออกแบบระบบนโยบายภายใต้ความไม่แน่นอน การพัฒนาศักยภาพมนุษย์ตลอดช่วงชีวิต และการสร้างงานวิจัย และนวัตกรรมที่ช่วยลดช่องว่าง ความเหลื่อมล้ำ และกระจายโอกาสจากการพัฒนาก่อนนำมาสู่บทสรุปที่วางความเป็นธรรมเป็นหลักคิดตั้งแต่ต้นของการพัฒนา และยกระดับบทบาทของ สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศิลปกรรมศาสตร์ให้เป็นฐานในการวิเคราะห์ปัญหาเชิงโครงสร้าง ออกแบบนโยบายและขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงของสังคม เพื่อมุ่งสู่ความครอบคลุมและการผนวกรวม (Inclusion) การเสริมสร้างศักยภาพและพลังอำนาจ (Empowerment) ธรรมาภิบาลและระบบสถาบันที่เอื้อต่อการปรับตัว (Governance) และความสามารถในการรับมือและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง (Resilience)

รายงานฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อสรุปและสังเคราะห์สาระสำคัญจากเวทีเสวนาเชิงนโยบายทั้ง 5 ครั้ง เพื่อสะท้อนประเด็นข้อสังเกต และมุมมองเชิงนโยบาย จากการแลกเปลี่ยนตลอดจนเชื่อมโยงสาระจากแต่ละเวที ทั้งนี้ สาระสำคัญที่นำเสนอมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นกรอบความคิด และประเด็นตั้งต้น สำหรับการศึกษา วิเคราะห์ และพัฒนาต่อยอดไปสู่ข้อเสนอเชิงนโยบาย มาตรการ และกลไกการดำเนินงานที่เหมาะสมบนฐานของข้อมูล หลักฐานเชิงประจักษ์ และการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ในการกำหนดนโยบายสาธารณะในบริบทโลกที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

2. เพื่อแลกเปลี่ยนมุมมองเชิงนโยบายเกี่ยวกับทิศทางการพัฒนาประเทศไทยในระยะยาว และเชื่อมโยงองค์ความรู้จากภาควิชาการสู่การออกแบบนโยบายที่ตอบโจทย์ปัญหาเชิงโครงสร้างของสังคม

3. เพื่อนำข้อมูลที่ได้เป็นแนวทางในการพัฒนานโยบายสาธารณะที่ส่งเสริมความครอบคลุม ลดความเหลื่อมล้ำ และเพิ่มความยืดหยุ่นของสังคมไทย

เสาหลักแนวคิดของการเสวนา

1. **ความครอบคลุมและการผนวกรวม (Inclusion)** หมายถึง การสร้างระบบการพัฒนาที่ทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสทรัพยากร และบริการที่จำเป็นได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม โดยไม่ถูกกีดกันจากข้อจำกัด หรือเงื่อนไขเชิงโครงสร้างครอบคลุมการลดความเหลื่อมล้ำเชิงโครงสร้าง การขยายการเข้าถึงโอกาส ตลอดจนการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและการป้องกันการหลุดออกจากระบบการศึกษา เพื่อไม่ให้บุคคลหรือพื้นที่ใดถูกทิ้งไว้ข้างหลัง

2. **การเสริมสร้างศักยภาพและพลังอำนาจ (Empowerment)** หมายถึง การพัฒนาความสามารถและเพิ่มพลังให้ประชาชน สามารถเรียนรู้ ปรับตัว ตัดสินใจ และกำหนดเส้นทางชีวิตของตนเองได้ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลง โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะและการเรียนรู้ตลอดชีวิต การเตรียมคนและกำลังแรงงานให้พร้อมต่อการเปลี่ยนผ่าน การสร้างโอกาสให้เยาวชนและคนวัยทำงาน ตลอดจนการรองรับสังคมสูงวัย และการส่งเสริมการสูงวัยอย่างมีศักยภาพ เพื่อพัฒนาทุนมนุษย์อย่างต่อเนื่องตลอดช่วงชีวิต

3. **ธรรมาภิบาลและระบบสถาบันที่เอื้อต่อการปรับตัว (Governance)** หมายถึง การพัฒนาระบบนโยบายภาครัฐและสถาบันให้มีขีดความสามารถในการคาดการณ์ ตัดสินใจ ประสานความร่วมมือ เรียนรู้ และปรับตัวต่อความเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครอบคลุมการยกระดับขีดความสามารถของภาครัฐและสถาบัน การพัฒนากระบวนการกำหนดและนำนโยบายไปปฏิบัติ ตลอดจนการกำกับและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและปัญญาประดิษฐ์อย่างเหมาะสม

4. **ความสามารถในการรับมือและปรับตัว (Resilience)** หมายถึง ความสามารถของคน ชุมชน พื้นที่ เศรษฐกิจ และระบบสังคมในการเตรียมพร้อม รับมือ ปรับตัว และฟื้นตัวจากความเปลี่ยนแปลงหรือภาวะวิกฤตพร้อมสร้างเส้นทางการพัฒนาใหม่ที่มีความยั่งยืนมากขึ้น ครอบคลุมการสร้างความยืดหยุ่นและการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจ การพัฒนาที่คำนึงถึงบริบทและศักยภาพของพื้นที่ ตลอดจนการสร้างเงื่อนไขและโอกาสที่เอื้อต่อการขยับสถานะทางสังคม (Social Mobility)

หัวข้อย่อย ซีรีส์เสวนาเชิงนโยบาย

1

หัวข้อย่อย
Thailand 2030: Reframing Policy Pathways for an Inclusive and Resilient Future
ทิศทาง นโยบายของสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ ในการกำหนดอนาคตของประเทศไทย

รูปแบบ : การบรรยายพิเศษ (Keynote)

คำถามเชิงนโยบาย
ท่ามกลางความไม่แน่นอนและความเปลี่ยนแปลงของโลก สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ควรมีบทบาทอย่างไรในการกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศไทยสู่ ปี ค.ศ.2030 และระบบอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อววน.) ต้องปรับตัวอย่างไร เพื่อสนับสนุนบทบาทดังกล่าว

เป้าหมาย
เพื่อกำหนดกรอบทิศทางเชิงนโยบายในการยกระดับบทบาทของสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ให้เป็นฐานความรู้สำคัญในการกำหนดอนาคต และขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศในระยะยาวภายใต้บริบทโลกที่มีความไม่แน่นอนสูง

2

หัวข้อย่อย
Social Science Policy Design for Uncertain Futures:
การออกแบบนโยบายสังคมศาสตร์ภายใต้ความไม่แน่นอนของระบบโลก

รูปแบบ : การเสวนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น (Panel discussion)

คำถามเชิงนโยบาย
ประเทศไทยควรออกแบบกระบวนการและระบบนโยบายอย่างไรให้สามารถรับมือกับความไม่แน่นอน เรียนรู้ และปรับตัวได้อย่างทันท่วงที และองค์ความรู้ด้านสังคมศาสตร์สามารถสนับสนุนการตัดสินใจเชิงนโยบายภายใต้ความเปลี่ยนแปลงที่ซับซ้อนได้อย่างไร

เป้าหมาย
เพื่อวิเคราะห์แนวทางการออกแบบระบบนโยบายที่สามารถรองรับความไม่แน่นอน โดยเชื่อมโยงองค์ความรู้ด้านสังคม เศรษฐกิจ เทคโนโลยี และศาสตร์ที่เกี่ยวข้องเข้าสู่กระบวนการคาดการณ์ ออกแบบ ตัดสินใจ ทดลอง และปรับนโยบายอย่างมีประสิทธิภาพ

3

หัวข้อย่อย
Human Capital under Disruption
ทุนมนุษย์ภายใต้ ความเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้าง: ความเสี่ยง ความเหลื่อมล้ำ และนัยเชิงนโยบาย

รูปแบบ : การเสวนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น (Panel discussion)

คำถามเชิงนโยบาย
ระบบการพัฒนาทุนมนุษย์ของไทยมีความพร้อมเพียงใดต่อการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้าง ทั้งตลาดแรงงาน สังคมสูงวัย และการเปลี่ยนผ่านทางเทคโนโลยี และ AI และควรให้ความสำคัญกับนโยบายใดเพื่อทำให้ประชาชนสามารถเรียนรู้ ปรับตัว และเปลี่ยนผ่านได้ตลอดช่วงชีวิต

เป้าหมาย
เพื่อวิเคราะห์ความเสี่ยงและช่องว่างเชิงโครงสร้างของระบบทุนมนุษย์ และสังเคราะห์แนวทางเชิงนโยบายในการพัฒนาศักยภาพประชากรให้สามารถเรียนรู้ ปรับตัว และรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของตลาดแรงงาน โครงสร้างประชากร และเทคโนโลยีในอนาคต

4

หัวข้อย่อย
Closing the Gap: Pathways to Inclusive Growth
ปิดช่องว่างสร้างการเติบโตที่ทั่วถึง

รูปแบบ : การเสวนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น (Panel discussion)

คำถามเชิงนโยบาย
ระบบวิจัยและนวัตกรรมของไทยจะเป็นกลไกในการลดความเหลื่อมล้ำและสร้างการเติบโตที่ทั่วถึงได้อย่างไร และต้องปรับระบบวิจัยและนวัตกรรมอย่างไรเพื่อให้โอกาสและประโยชน์จากการพัฒนากระจายไปถึงประชาชนทุกกลุ่มและทุกพื้นที่ โดยเฉพาะกลุ่มที่มีความเปราะบางหรือถูกทิ้งไว้ข้างหลัง

เป้าหมาย
เพื่อเสนอแนวทางในการปรับระบบวิจัยและนวัตกรรมให้สามารถลดความเหลื่อมล้ำกระจายโอกาสและประโยชน์จากการพัฒนา เสริมความเข้มแข็งของเศรษฐกิจและชุมชนฐานราก และสนับสนุนการเติบโตที่ทั่วถึงและยั่งยืน

5

หัวข้อย่อย
A Fairer Future: Advancing Equity through Social Sciences, Humanities, and Arts
ขับเคลื่อนสังคมที่เป็นธรรมด้วย สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศิลปกรรมศาสตร์

รูปแบบ : การบรรยายพิเศษ (Keynote) และการเสวนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น (Panel discussion)

คำถามเชิงนโยบาย
ประเทศไทยควรวางรากฐานเชิงนโยบายและเชิงสถาบันอย่างไรเพื่อสร้างสังคมที่เสมอภาค เป็นธรรม และครอบคลุม และสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศิลปกรรมศาสตร์ จะบูรณาการกับศาสตร์อื่น รวมถึงยกระดับบทบาทของสถาบันอุดมศึกษา ให้เป็นกลไกในการสร้างโอกาส การขยับสถานะทางสังคม (Social Mobility) และการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบได้อย่างไร

เป้าหมาย
เพื่อสังเคราะห์แนวทางเชิงนโยบายในการยกระดับบทบาทของสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศิลปกรรมศาสตร์ รวมถึง สถาบันอุดมศึกษา ให้เป็นกลไกสำคัญในการออกแบบนโยบายส่งเสริมความเสมอภาคและความเป็นธรรม และขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบเพื่อเพิ่มความสามารถของประเทศในการรับมือกับความท้าทายในอนาคต

กลุ่มเป้าหมายหลัก

ประโยชน์ที่จะได้รับ

1 เกิดความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับบทบาทของสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ในการสนับสนุนการกำหนดนโยบายในบริบทของความไม่แน่นอน และการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่

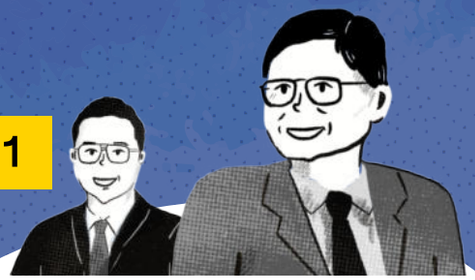
2 เกิดข้อเสนอกรอบเชิงนโยบายและประเด็นเชิงยุทธศาสตร์ที่สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศไทยในระยะยาว โดยคำนึงถึงมิติของความครอบคลุม ความเสมอภาค และความยืดหยุ่นของสังคม

3 เกิดการเชื่อมโยงเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาควิชาการ ภาคนโยบาย และภาคส่วนที่เกี่ยวข้องอันนำไปสู่การพัฒนาแนวทางและกลไกเชิงนโยบายที่มีประสิทธิภาพในการตอบสนองต่อความท้าทายของสังคมไทย ภายใต้บริบทโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

สาระสำคัญและประเด็นเชิงนโยบายจากเวทีเสวนา

ซีรีย์เสวนาเชิงนโยบาย “Pathways to Inclusive and Resilient Thailand: การยกระดับบทบาทสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ เพื่อกำหนดนโยบายและขับเคลื่อนนวัตกรรมไทย”

1

เริ่มต้นจากเวที **Thailand 2030: Reframing Policy Pathways for an Inclusive and Resilient Future** ที่ชวนกำหนดภาพอนาคตของประเทศว่า ประเทศไทยต้องการสร้างสังคมและคุณภาพชีวิตแบบใด และจะใช้เป้าหมายดังกล่าวเป็นกรอบกำหนดทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมอย่างเชื่อมโยงและเป็นระบบ

2

จากภาพอนาคตดังกล่าว **เวที Social Science Policy Design for Uncertain Futures** ขยับมาสู่คำถามว่า “ระบบนโยบายแบบใดจะพาประเทศไปถึงอนาคตนั้น” โดยเน้นความสามารถในการคาดการณ์เชิงยุทธศาสตร์ การใช้ข้อมูลและองค์ความรู้ข้ามศาสตร์ การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ตลอดจนการทดลองเรียนรู้ และปรับนโยบายให้เท่าทันความเปลี่ยนแปลง อย่างไรก็ตาม ระบบนโยบายที่ปรับตัวได้จำเป็นต้องดำเนินควบคู่กับการเสริมสร้างศักยภาพของคน

3

เวที Human Capital under Disruption จึงนำ “มนุษย์” กลับมาเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา โดยเสนอให้เปลี่ยนจากการพัฒนาคนเพื่อรองรับตำแหน่งงาน ไปสู่การสร้างความสามารถในการเรียนรู้ ปรับตัว และเปลี่ยนผ่านตลอดช่วงชีวิต พร้อมเชื่อมโยงนโยบายด้านการศึกษา ทักษะ แรงงาน สวัสดิการ และการเรียนรู้ตลอดชีวิตเข้าด้วยกัน

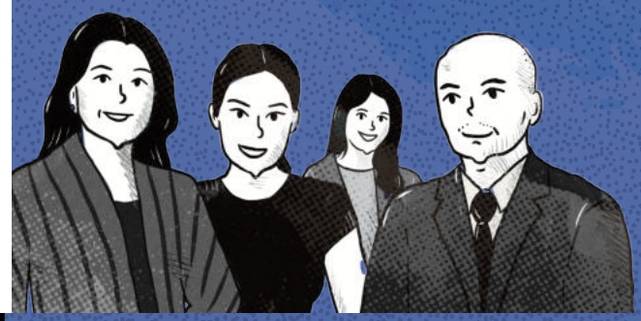

5

ท้ายที่สุด **เวที A Fairer Future: Advancing Equity through Social Sciences, Humanities, and Arts** มุ่งสู่คำถามว่าประเทศไทยควรวางรากฐานเชิงนโยบายและเชิงสถาบันอย่างไรเพื่อสร้างสังคมที่เสมอภาค เป็นธรรม และครอบคลุม โดยเน้นการยกระดับบทบาทของสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศิลปกรรมศาสตร์ ให้สามารถบูรณาการกับศาสตร์อื่นในการออกแบบนโยบายและขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบ ควบคู่กับการยกระดับสถาบันอุดมศึกษาให้เป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมการขยับสถานะทางสังคม

4

ขณะที่**เวที Closing the Gap: Pathways to Inclusive Growth** ขยายโจทย์จากการพัฒนาศักยภาพของคนไปสู่การกระจายโอกาส โดยตั้งคำถามว่า การลงทุนด้านวิจัยและนวัตกรรมสร้างคุณค่าให้ใคร และประโยชน์จากการพัฒนาเข้าถึงประชาชน พื้นที่ และกลุ่มที่มีข้อจำกัดอย่างทั่วถึงเพียงใด จึงนำไปสู่การมองความสำเร็จของระบบวิจัยและนวัตกรรมที่มากกว่าผลงานหรือมูลค่าทางเศรษฐกิจ แต่รวมถึงการลดช่องว่างสร้างโอกาส และเสริมความเข้มแข็งของพื้นที่

สาระจากทั้ง 5 เวทีชี้ให้เห็นว่า บทบาทของสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศิลปกรรมศาสตร์ไม่ควรจำกัดอยู่เพียงการสร้างความเข้าใจต่อสังคม แต่ต้องเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการนโยบาย ภายใต้กรอบดังกล่าว ความครอบคลุมและการผนวกรวม (Inclusion) การเสริมสร้างศักยภาพและเสริมพลัง (Empowerment) ระบบนโยบายและสถาบันที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลง (Governance) และความสามารถในการรับมือ และปรับตัว (Resilience) จึงควรถูกยกระดับจากเป้าหมายของการพัฒนาไปสู่หลักในการออกแบบนโยบายเพื่อขับเคลื่อนบทบาทของสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศิลปกรรมศาสตร์ จาก “องค์ความรู้ที่ช่วยให้เราเข้าใจสังคม” สู่ “องค์ความรู้ที่ช่วยให้เราออกแบบอนาคตของสังคม” และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงระบบของประเทศอย่างเป็นรูปธรรม

01

POLICY DIALOGUE

Thailand 2030: Reframing Policy Pathways for an Inclusive and Resilient Future

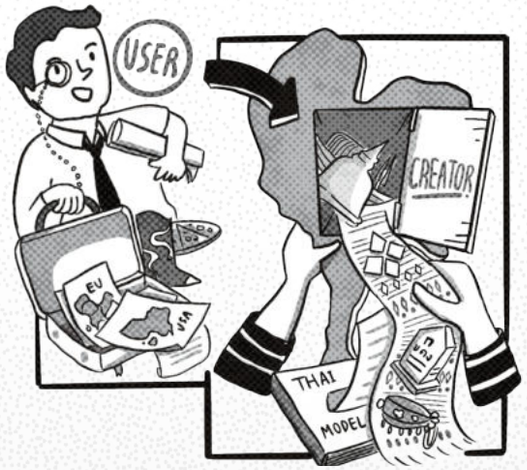
ทิศทางนโยบายของสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ในการกำหนดอนาคตของประเทศไทย

“การพัฒนาประเทศในอนาคต ต้องเข้าใจทั้งเทคโนโลยีและมนุษย์ โดยยกระดับสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ ให้เป็นฐานเชิงยุทธศาสตร์ของการกำหนดนโยบาย เชื่อมโยงความรู้สู่การตัดสินใจ สร้าง Social Mobility และพัฒนาองค์ความรู้ที่มีรากฐานจากบริบทไทย เพื่อสร้างสังคมที่เป็นธรรม ครอบคลุม และยืดหยุ่นต่อความเปลี่ยนแปลง”

01

Thailand 2030: Reframing Policy Pathways for an Inclusive and Resilient Future
ทิศทางนโยบายของสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ในการกำหนดอนาคตของประเทศไทย

ประเทศไทยควรปรับกระบวนทัศน์การพัฒนาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ จากการพึ่งพากรอบคิดแบบตะวันตกเพียงด้านเดียว ไปสู่การสร้างองค์ความรู้ที่ผสานภูมิปัญญาไทยและอารยธรรมตะวันออกเพื่อพัฒนาสังคมศาสตร์ในแบบไทย ที่สามารถตอบโจทย์การพัฒนาประเทศและความท้าทายของโลกในอนาคต

โดยจำเป็นต้องพัฒนาฐานความรู้ด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ที่สามารถอธิบายความเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยจากประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ภูมิปัญญา สถาบัน และทุนทางสังคมของประเทศเอง โดยไม่ใช่การปฏิเสธองค์ความรู้สากล แต่เป็นการผสานความรู้สากลกับประสบการณ์และบริบทของไทย เพื่อสร้างกรอบคิดที่สามารถอธิบายปัญหาและออกแบบทางเลือกเชิงนโยบายได้แม่นยำยิ่งขึ้น การพัฒนาองค์ความรู้ในลักษณะนี้จะช่วยเพิ่มขีดความสามารถของประเทศจากการเป็นเพียง “ผู้ใช้” แนวคิดและทฤษฎีจากภายนอก ไปสู่การเป็นผู้สร้างองค์ความรู้ที่มีรากฐานจากสังคมไทยและสามารถสร้างคุณูปการต่อองค์ความรู้ระดับสากล ได้ด้วย

บทบาทของสังคมศาสตร์ไม่ควรหยุดอยู่ที่การศึกษาและอธิบายความแตกต่าง ความขัดแย้ง หรือความเหลื่อมล้ำ แต่ควรก้าวไปสู่การสร้างเงื่อนไขที่ทำให้ผู้คนสามารถ เข้าใจกัน ไว้วางใจกัน และอยู่ร่วมกันภายใต้ความแตกต่างได้ ทุนทางสังคม วัฒนธรรม เครือข่าย ความสัมพันธ์ และความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคม จึงควรถูกมองเป็นทรัพยากรสำคัญของการพัฒนา ควบคู่กับการสร้างโอกาสให้ประชาชนสามารถพัฒนาศักยภาพและขยับสถานะทางสังคม (Social Mobility) ได้จริง เพราะสังคมที่เป็นธรรมไม่ได้เกิดจากการลดช่องว่างทางรายได้เพียงอย่างเดียว แต่ต้องสร้างระบบที่ทำให้ประชาชนมีโอกาส มีเสียง และสามารถกำหนดเส้นทางชีวิตของตนเองได้

ข้อมูลเชิงประจักษ์มีความสำคัญต่อการกำหนดนโยบาย เพราะช่วยตอบว่า “เกิดอะไรขึ้น” แต่ข้อมูลเพียงอย่างเดียวไม่สามารถตอบได้ครบว่า “เหตุใดจึงเกิดขึ้น ควรดำเนินการอย่างไร เมื่อใด และเพื่อใคร” คำถามเหล่านี้ต้องอาศัยการตีความ (Interpretation) ที่เข้าใจพฤติกรรม คุณค่า แรงจูงใจ ความสัมพันธ์ทางอำนาจ และบริบททางสังคม **สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์จึงมีบทบาทสำคัญในการเติม “ความหมาย” ให้กับข้อมูล และช่วยให้ผู้กำหนดนโยบายมองเห็นสิ่งที่ตัวเลขไม่สามารถสะท้อนได้โดยตรง** ทั้งประสบการณ์ ความรู้สึก ความไม่ไว้วางใจ ข้อจำกัดเชิงวัฒนธรรม และผลกระทบที่แตกต่างกันของแต่ละกลุ่ม

ในระยะต่อไป **งานวิจัยจึงควรก้าวจากการศึกษาปัญหาเป็นรายประเด็น ไปสู่การสร้าง Big Perspective ที่สามารถเชื่อมโยงปรากฏการณ์ต่าง ๆ เข้าด้วยกัน** มองเห็นสาเหตุเชิงโครงสร้าง ความสัมพันธ์ระหว่างระบบและผลกระทบในระยะยาว เพื่อสนับสนุนการกำหนดนโยบายที่มีวิสัยทัศน์มากกว่าการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า และสามารถอธิบายความสัมพันธ์ของปัญหาสังคม และให้ความสำคัญกับการตีความข้อมูล เพื่อออกแบบนโยบายที่สอดคล้องกับบริบทและชีวิตจริงของประชาชน

โจทย์สำคัญของระบบอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อววน.) คือ การขยับจาก “ระบบผลิตองค์ความรู้” ไปสู่ “ระบบที่ทำให้ความรู้ถูกใช้ในการตัดสินใจ” อย่างเป็นระบบ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวต้องมีกลไกเชื่อมโยงระหว่างนักวิจัย ผู้กำหนดนโยบาย หน่วยงานปฏิบัติ และประชาชน ที่สามารถแปลผลการวิจัยให้เข้าสู่กระบวนการกำหนดนโยบาย ตั้งแต่การมองอนาคต การกำหนดโจทย์ การออกแบบทางเลือก การทดลองนโยบาย ไปจนถึงการติดตามและประเมินผล ขณะเดียวกันต้องสนับสนุนการทำงานข้ามศาสตร์ โดยเชื่อมสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศิลปกรรมศาสตร์เข้ากับวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สุขภาพ วิศวกรรม เศรษฐศาสตร์และศาสตร์อื่นเพื่อให้การออกแบบนโยบายไม่เพียงเป็นไปได้ทางเทคนิค แต่สอดคล้องกับพฤติกรรม สังคม วัฒนธรรม และความต้องการของผู้คนและสามารถนำไปใช้ได้จริง

โจทย์สำคัญของระบบอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อววน.) คือ การขยับจาก “ระบบผลิตองค์ความรู้” ไปสู่ “ระบบที่ทำให้ความรู้ถูกใช้ในการตัดสินใจ” อย่างเป็นระบบ

ระบบสนับสนุนการวิจัยควรให้ความสำคัญมากขึ้นกับการนำองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์

โดยไม่วัดความสำเร็จเพียงจำนวนผลงานตีพิมพ์โครงการหรือผลผลิตทางวิชาการ แต่พิจารณาว่างานวิจัยสามารถช่วยเปลี่ยนวิธีคิด ออกแบบนโยบาย ปรับระบบ หรือสร้างผลกระทบต่อประชาชนและสังคมได้เพียงใด หน่วยงานเชิงนโยบายจึงควรทำหน้าที่เป็นตัวกลางสำคัญในการเชื่อมองค์ความรู้ที่กระจัดกระจายอยู่ในมหาวิทยาลัย สถาบันวิจัยและพื้นที่ต่าง ๆ ให้เข้าสู่กระบวนการกำหนดวาระและทิศทางของประเทศ พร้อมทั้งสร้างกลไกให้ผู้กำหนดนโยบายสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากองค์ความรู้ได้อย่างต่อเนื่อง

ประเทศไทยควรจัดการทำยุทธศาสตร์การพัฒนาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ในระยะเวลา 5-10 ปี

ในระยะยาว **ประเทศไทยควรพิจารณาจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ในระยะ 5–10 ปี** ที่เชื่อมโยงตั้งแต่การพัฒนาองค์ความรู้ นักวิจัย สถาบัน ฐานข้อมูล โครงสร้างพื้นฐานทางความรู้ เครือข่ายวิจัย ไปจนถึงกลไกนำความรู้ไปใช้เชิงนโยบายเข้าด้วยกัน เป้าหมายไม่ควรอยู่เพียงการเพิ่มจำนวนงานวิจัย หรือบุคลากร แต่ต้องสร้างขีดความสามารถของประเทศในการทำความเข้าใจสังคม คาดการณ์ความเปลี่ยนแปลง ออกแบบทางเลือกเชิงนโยบาย และประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นกับผู้คนอย่างรอบด้าน เพื่อพัฒนาไปสู่ “สังคมศาสตร์แห่งอนาคต” ที่มีทั้งความเข้มแข็งทางวิชาการ ความเชื่อมโยงข้ามศาสตร์ และศักยภาพในการสนับสนุนการพัฒนาประเทศอย่างเป็นรูปธรรม

สาระสำคัญจากเวทีจึงไม่ได้อยู่ที่การเพิ่มการสนับสนุนสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศิลปกรรมศาสตร์เพียงในฐานะสาขาวิชาแต่คือการปรับตำแหน่งขององค์ความรู้เหล่านี้ในระบบนโยบายและระบบ อววน. ของประเทศ

จากเดิมที่มักเข้ามามีบทบาทหลังจากปัญหาเกิดขึ้นหรือใช้เพื่ออธิบายผลกระทบ สู่การเข้าไปมีส่วนตั้งแต่ต้นทางของกระบวนการนโยบาย ทั้งการ มองอนาคต กำหนดโจทย์และวาระ ออกแบบมาตรการ ประเมินผลกระทบ และเรียนรู้จากผลลัพธ์ **โจทย์สำคัญของประเทศไทยจึงไม่ใช่เพียงว่า “จะผลิตองค์ความรู้ด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์เพิ่มขึ้นอย่างไร” แต่คือ “จะทำอย่างไรให้องค์ความรู้เหล่านี้เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของการตัดสินใจเชิงยุทธศาสตร์ของประเทศอย่างเป็นระบบ”**

การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะเป็นฐานสำคัญในการเชื่อมไปสู่โจทย์การพัฒนาประเทศด้านอื่นทั้งการออกแบบนโยบายภายใต้ความไม่แน่นอน การพัฒนาทุนมนุษย์ การลดความเหลื่อมล้ำ การยกระดับบทบาทของมหาวิทยาลัย และการสร้างสังคมที่ครอบคลุม เป็นธรรม และมีความสามารถในการรับมือกับความเปลี่ยนแปลงในระยะยาว

โจทย์สำคัญของประเทศไทยจึงไม่ใช่เพียงว่า
“จะผลิตองค์ความรู้ด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
เพิ่มขึ้นอย่างไร” แต่คือ
“จะทำอย่างไรให้องค์ความรู้เหล่านี้เข้าไปเป็นส่วนหนึ่ง
ของการตัดสินใจเชิงยุทธศาสตร์ของประเทศอย่างเป็นระบบ”

สร้างสังคมที่ครอบคลุมเป็นธรรม
และมีความสามารถในการรับมือกับ
ความเปลี่ยนแปลงในระยะยาว

ประเด็นเชิงนโยบาย
Policy Issues

1 ยกระดับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ เป็นฐานความรู้เชิงยุทธศาสตร์ของประเทศ

การกำหนดนโยบายในอนาคตไม่สามารถพึ่งพาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมเพียงมิติเดียว แต่ต้องบูรณาการองค์ความรู้ด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ เพื่อทำความเข้าใจพฤติกรรมมนุษย์ โครงสร้างสังคม วัฒนธรรม และผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงที่ซับซ้อน เพื่อให้นโยบายสามารถตอบโจทย์ทั้งเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตได้อย่างรอบด้าน

2 พัฒนากลไกเชื่อมโยง “องค์ความรู้ หลักฐาน นโยบาย” ให้เป็นระบบ

ระบบ อววน. ควรยกระดับจากบทบาทการผลิตองค์ความรู้ไปสู่การเป็นกลไกเชิงยุทธศาสตรในการเชื่อมงานวิจัยและหลักฐานเชิงประจักษ์เข้าสู่กระบวนการนโยบาย ผ่านการพัฒนากลไกเชื่อมโยงองค์ความรู้กับการกำหนดนโยบาย (Science–Policy Interface) ที่ทำให้นักวิจัย ผู้กำหนดนโยบาย และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถทำงานร่วมกันตั้งแต่การกำหนดโจทย์จนถึงการนำความรู้ไปใช้จริง

3 สร้างฐานองค์ความรู้ที่มีรากจากบริบทไทย และเชื่อมโยงสู่ระดับสากล

การพัฒนาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ไทยควรสร้างองค์ความรู้ที่สามารถอธิบายสังคมไทยจากบริบทของตนเอง โดยเชื่อมองค์ความรู้สากลเข้ากับภูมิปัญญาไทย ประวัติศาสตร์ และอารยธรรมตะวันออก เพื่อพัฒนาแนวคิด เครื่องมือและข้อเสนอเชิงนโยบายที่เหมาะสมกับประเทศ ขณะเดียวกันสามารถต่อยอดเป็นองค์ความรู้ที่มีคุณูปการในระดับนานาชาติ

4 กำหนด “ความเป็นธรรมและการขยับสถานะทางสังคม” เป็นเป้าหมายหลักของการพัฒนา

นโยบายควรให้ความสำคัญกับการสร้างการขยับสถานะทางสังคม โดยเพิ่มโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าถึงการศึกษา ทักษะ ทรัพยากร และบริการสาธารณะที่จำเป็น โดยเฉพาะกลุ่มที่มีต้นทุนชีวิตและโอกาสแตกต่างกัน เพื่อให้การเติบโตทางเศรษฐกิจนำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตและลดความเหลื่อมล้ำอย่างแท้จริง

5 งานวิจัยด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ควรก้าวจากการศึกษาเฉพาะประเด็นไปสู่การสร้าง Big Perspective

ที่มองเห็นความสัมพันธ์ของปัญหาเชิงระบบ รวมทั้งยกระดับความสามารถในการตีความข้อมูล เพื่อทำความเข้าใจความหมาย บริบท และชีวิตจริงของประชาชน และนำไปสู่การคาดการณ์ การออกแบบทางเลือกและการกำหนดทิศทางนโยบายระยะยาวของประเทศ

Thailand 203

Reframing Policy Pathways for an Inclusive and Resilient Future #1

ทิศทางนโยบายของสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ในการกำหนดอนาคตของประเทศไทย

VISUAL SUMMARY 15.05.2026

POLICY DIALOGUE SERIES

สอวช

OPENING REMARK:

KEYNOTE SPEECH:

มนุษยศาสตร์ เน้น อารมณ์-จิตวิญญาณ เรื่องราว-ชีวิต ทำซ้ำในโครงสร้าง+รูปแบบแต่แตกต่างในเรื่องราวของคนนั้นๆ

สังคมศาสตร์ ใช้ วิทยาศาสตร์จัดระบบสรรพสิ่ง ทำโดยมีสำนึกมีปัจจัย มีความซับซ้อนของ มนุษย์

สร้าง+ใช้ BIG PERSPECTIVE

พูดนำให้สังคมไปสู่ ชัยชนะ ได้

THAILAND 2030 REFRAMING POLICY PATHWAYS FOR AN INCLUSIVE AND RESILIENT FUTURE #1

02

POLICY DIALOGUE

Social Science Policy Design for Uncertain Futures

การออกแบบนโยบายสังคมศาสตร์ภายใต้ความไม่แน่นอนของระบบโลก

“การออกแบบนโยบายสำหรับโลกที่ไม่แน่นอนต้องเริ่มจากการเข้าใจ “มนุษย์” ไม่ใช่เพียง “เทคโนโลยี” และต้องอาศัยสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์เป็นฐานในการสร้างนโยบายที่ยืดหยุ่น ครอบคลุม และเชื่อมโยงความร่วมมือของทุกภาคส่วนเพื่อสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืนในระยะยาว”

02

Social Science Policy Design for Uncertain Futures
การออกแบบนโยบายสังคมศาสตร์ภายใต้ความไม่แน่นอนของระบบโลก

ประเทศไทยกำลังเผชิญความท้าทายที่มีความซับซ้อน เชื่อมโยง และข้ามพรมแดนมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โรคอุบัติใหม่ ความมั่นคงทางอาหาร การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ความเหลื่อมล้ำ

ตลอดจนการเคลื่อนย้ายสินค้า ผู้คน และทรัพยากรภายใต้บริบทเช่นนี้ การพัฒนาประเทศไม่สามารถอาศัยเพียงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี หรือการเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นตัวขับเคลื่อนหลัก แต่จำเป็นต้องบูรณาการสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ศิลปกรรม วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ากับศาสตร์อื่นอย่างเป็นระบบ เพื่อทำความเข้าใจทั้งมิติของมนุษย์ สังคม ธรรมชาติ และเทคโนโลยี และทำให้การกำหนดนโยบายสามารถตอบโจทย์เศรษฐกิจ สังคม คุณภาพชีวิต ความเป็นธรรม และความยั่งยืนไปพร้อมกัน

ทุนทางวัฒนธรรมเป็นหนึ่งในสินทรัพย์เชิงยุทธศาสตร์ที่ประเทศไทยมีศักยภาพสูง แต่ยังนำมาใช้ประโยชน์ได้ไม่เต็มที่
ประเทศไทยมีทั้งประวัติศาสตร์ ศิลปะ ภาษา ดนตรี อาหาร ภูมิปัญญาท้องถิ่น และความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ซึ่งไม่ควรถูกมองเพียงในฐานะมรดกที่ต้องอนุรักษ์ แต่ควรถูกต่อยอดเป็นฐานของความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม เศรษฐกิจสร้างสรรค์ของประเทศ

มรดกทางวัฒนธรรมจึงไม่ใช่อุปสรรคต่อความทันสมัย แต่สามารถเป็นต้นทุนสำคัญของการสร้างสิ่งใหม่

อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนทุนทางวัฒนธรรมให้เป็นคุณค่าทางสังคมและมูลค่าทางเศรษฐกิจไม่สามารถดำเนินการผ่านการสนับสนุนกิจกรรมเป็นครั้งคราว แต่ต้องสร้างระบบรองรับตลอดทั้งห่วงโซ่ ตั้งแต่การสร้างและสั่งสมองค์ความรู้ พื้นที่และโครงสร้างพื้นฐานสำหรับการสร้างสรรค์ กลไกทุน การพัฒนาทักษะและบุคลากร ตลาดและช่องทางการเข้าถึงผู้บริโภค ไปจนถึงระบบอาชีพและความมั่นคงของผู้ทำงานด้านศิลปะและวัฒนธรรม รวมทั้งต้องมีระบบติดตามและประเมินผลกระทบ เพื่อให้การใช้ประโยชน์จากวัฒนธรรมไม่ทำลายคุณค่าเดิมหรือสร้างผลกระทบต่อชุมชนเจ้าของทุนวัฒนธรรม และสามารถนำผลการประเมินกลับมาใช้ปรับปรุงการดำเนินงานและนโยบายในระยะต่อไป

ขณะเดียวกัน **ประเทศไทยจำเป็นต้องขยายความหมายของ “นวัตกรรม” ให้กว้างกว่าวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สิ่งประดิษฐ์ หรือผลิตภัณฑ์ใหม่** เพราะนวัตกรรมสามารถเกิดจากการสั่งสมความรู้ การตั้งคำถาม การทดลอง การตีความ และการเชื่อมโยงองค์ความรู้จากหลากหลายศาสตร์ ทั้งสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ศิลปกรรม วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น นวัตกรรมทางสังคม นวัตกรรมเชิงกระบวนการจึงมีความสำคัญไม่ต่างจากนวัตกรรมทางเทคโนโลยี การสนับสนุนนวัตกรรมจึงควรครอบคลุมทั้งวงจรตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ ตั้งแต่การสร้างฐานความรู้และงานวิจัยพื้นฐาน การสนับสนุนกระบวนการคิดและสร้างสรรค์ การทดลองและนำไปใช้จริง ไปจนถึงการติดตามผลกระทบ การเรียนรู้ และนำองค์ความรู้กลับมาพัฒนานวัตกรรมและนโยบายในรอบต่อไป

การลงทุนในองค์ความรู้พื้นฐานจึงเป็นเงื่อนไขสำคัญของนวัตกรรมที่ยั่งยืน เพราะนวัตกรรมไม่ได้เกิดขึ้นอย่างฉับพลัน แต่เป็นผลจากการสั่งสมองค์ความรู้และระบบสนับสนุนในระยะยาว ยิ่งโลกมีความไม่แน่นอนสูง ประเทศยิ่งจำเป็นต้องลงทุนในงานวิจัยพื้นฐานและเปิดพื้นที่สำหรับการตั้งคำถามใหม่ โดยไม่กำหนดคุณค่าของงานวิจัยจากผลลัพธ์เชิงพาณิชย์ในระยะสั้นเพียงอย่างเดียว การตั้งคำถามต่อปรากฏการณ์แม้กระทั่งเรื่องใกล้ตัวสามารถนำไปสู่ความเข้าใจใหม่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ สังคม สิ่งมีชีวิต เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม และต่อยอดเป็นองค์ความรู้หรือนวัตกรรมที่ไม่สามารถเกิดขึ้นได้จากการทำงานภายในศาสตร์ใดศาสตร์หนึ่ง

ระบบนิเวศนวัตกรรมที่เข้มแข็งจึงต้องพัฒนาในหลายมิติพร้อมกัน ทั้งการสร้างสภาพแวดล้อมที่สามารถดึงดูดและรักษาคนเก่ง (Competitive) การเรียนรู้จากประสบการณ์ต่างประเทศโดยเข้าใจความแตกต่างของบริบท (Comparative Learning) การสร้างความร่วมมือข้ามศาสตร์ข้ามหน่วยงานและข้ามภาคส่วน (Collaborative) และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างรู้เท่าทัน (Digital Literacy) โดยหัวใจสำคัญ คือการเชื่อมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเข้ากับสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ศิลปกรรม และวัฒนธรรม เพื่อให้การสร้างนวัตกรรมไม่ได้มุ่งเพียงประสิทธิภาพหรือมูลค่าทางเศรษฐกิจ แต่คำนึงถึงผลกระทบต่อมนุษย์ สังคม ชุมชนและสิ่งแวดล้อมควบคู่กัน

ในมิติของการบริหารนโยบาย **ภาครัฐจำเป็นต้องปรับบทบาทจากการเป็นผู้ดำเนินการหลักไปสู่การเป็น “ผู้เอื้ออำนวยและสร้างระบบ (Facilitator and Enabler)”** เนื่องจากปัญหาสังคมที่ซับซ้อนไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยภาครัฐหรือหน่วยงานใดเพียงฝ่ายเดียว รัฐควรทำหน้าที่ออกแบบกติกา กลไก แรงจูงใจ และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของภาคเอกชน ภาคประชาสังคม สถาบันการศึกษา ชุมชน และภาคีเครือข่าย พร้อมเปิดพื้นที่ให้เกิดการร่วมออกแบบ ทดลอง และขับเคลื่อนแนวทางใหม่ โดยเฉพาะนวัตกรรมทางสังคมและการทดลองเชิงนโยบาย เพื่อกระจายความเสี่ยง สร้างแรงจูงใจให้เกิดนวัตกรรม และเพิ่มประสิทธิผลของการใช้ทรัพยากรสาธารณะ

การทำให้นโยบายมีประสิทธิภาพยังต้องอาศัยระบบข้อมูลที่เชื่อมโยง ทันสมัย และสามารถนำมาใช้ตัดสินใจได้จริง แม้ภาครัฐจะมีข้อมูลจำนวนมาก แต่ข้อมูลยังถูกจัดเก็บแยกส่วนตามภารกิจของแต่ละหน่วยงาน ทำให้ยากต่อการมองเห็นปัญหาและความต้องการของประชาชนอย่างเป็นองค์รวม จึงควรพัฒนาระบบข้อมูลแบบบูรณาการที่สามารถแลกเปลี่ยนและเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงาน เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจเชิงนโยบายได้ทันต่อสถานการณ์

นอกจากนี้ **การทำความเข้าใจโลกยุคใหม่จำเป็นต้องก้าวข้ามมุมมองที่มีมนุษย์เป็นศูนย์กลางและมองมนุษย์ในฐานะส่วนหนึ่งของระบบความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิต ระบบนิเวศ และสิ่งแวดล้อม** เพราะแม้แต่กิจกรรมในชีวิตประจำวัน อาทิ การผลิตและบริโภคอาหาร ก็เชื่อมโยงเกษตรกร ผู้ผลิต ผู้บริโภค ระบบโลจิสติกส์ การค้า ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมตั้งแต่ระดับท้องถิ่นจนถึงระดับโลก **วิกฤตสมัยใหม่ จึงไม่สามารถทำความเข้าใจหรือแก้ไขผ่านมิติใดมิติหนึ่ง แต่ต้องอาศัยการคิดเชิงระบบและการบูรณาการองค์ความรู้ทุกศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง**

ภาครัฐจำเป็นต้องปรับบทบาทจากการเป็นผู้ดำเนินการหลัก ไปสู่การเป็น “ผู้เอื้ออำนวยและสร้างระบบ (Facilitator and Enabler)”

การพัฒนาประเทศในระยะต่อไปจำเป็นต้องเปลี่ยนจากระบบที่แบ่งแยกองค์ความรู้ ภาคส่วน และนโยบายออกจากกัน ไปสู่ระบบที่สามารถ “เชื่อมโยง” ความรู้ ทุน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าด้วยกันอย่างเป็นองค์รวม

วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต้องทำงานควบคู่กับสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ศิลปกรรม วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น

ขณะที่รัฐต้องสร้างพื้นที่ให้เกิดการทดลองและความร่วมมือ ใช้ข้อมูลเป็นฐานในการตัดสินใจ และติดตามผลกระทบอย่างต่อเนื่อง ที่สำคัญ **การพัฒนาต้องตระหนักว่ามนุษย์ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และธรรมชาติเป็นส่วนหนึ่งของระบบเดียวกัน** การสร้างนวัตกรรมและนโยบายที่มีคุณภาพจึงไม่ควรมุ่งเพียงการเติบโตหรือความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี แต่ต้องสามารถสร้างคุณค่าทางเศรษฐกิจควบคู่กับคุณภาพชีวิต ความเป็นธรรม ความเข้มแข็งของสังคม และความสมดุลของระบบนิเวศในระยะยาว

หากมองไปข้างหน้าในอีก 10 ปี ประเทศไทยจะต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างหลายด้านพร้อมกัน ทั้งการเข้าสู่สังคมสูงวัย การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การเปลี่ยนผ่านทางเทคโนโลยีและดิจิทัลตลอดจนความผันผวนทางเศรษฐกิจและสังคม โดย **ความไม่แน่นอน (Uncertainty) จะกลายเป็นสภาวะปกติของโลกใหม่ ความท้าทายจึงไม่ใช่เพียงการคาดการณ์ว่าอะไรจะเกิดขึ้น แต่คือการทำให้ประเทศสามารถรับมือกับสิ่งที่ไม่อาจคาดการณ์ได้** ขณะที่นโยบายของไทยในปัจจุบันยังมีลักษณะตั้งรับและมุ่งแก้ปัญหาหลังเกิดเหตุเป็นสำคัญ จึงจำเป็นต้องเปลี่ยนจากการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าไปสู่การสร้างความพร้อมและความยืดหยุ่นของระบบ (Resilience)

ให้สามารถคาดการณ์ ปรับตัว ตอบสนอง และฟื้นตัวจากความเปลี่ยนแปลงได้อย่างทันท่วงที หนึ่งในความท้าทายสำคัญคือ **การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร ซึ่งไม่ใช่เพียงปัญหาจำนวนเด็กเกิดใหม่ลดลงหรือจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น แต่เป็นคำถามถึง “คุณภาพของทุนมนุษย์” ในอนาคต** เมื่อคนรุ่นใหม่มีจำนวนน้อยลง แต่ต้องรับภาระทางเศรษฐกิจและสังคมมากขึ้น ประเทศจึงต้องให้ความสำคัญกับการลงทุนในคนตั้งแต่ปฐมวัย ขณะเดียวกัน ความเร็วของเทคโนโลยีกำลังแซงหน้าความสามารถในการปรับตัวของระบบการศึกษา ความรู้และทักษะที่เรียนในวันนี้อาจล้าสมัยได้อย่างรวดเร็ว

การพัฒนาคนจึงไม่ควรจำกัดอยู่เพียงการเพิ่มทักษะ (Skill) แต่ต้องสร้างความสามารถในการเรียนรู้ตลอดชีวิต การคิดอย่างมีเหตุผล (Reasoning) การคิดเชิงระบบ การตั้งคำถาม การทบทวนตนเอง (Self-reflection) ตลอดจนความกล้าหาญทางปัญญา (Intellectual Courage)

ที่ทำให้คนกล้าคิดต่าง ทดลอง และสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ที่สำคัญ ประเทศไทยจำเป็นต้องมีภาพอนาคตร่วมกันให้ชัดเจนว่า “ต้องการคนและพลเมืองแบบใด” แล้วจึงออกแบบระบบการศึกษาและการพัฒนาทุนมนุษย์ให้สอดคล้องกับเป้าหมายนั้น ในขณะเดียวกัน **การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องเปลี่ยนกรอบคิดจากการมอง “ปัญหา” ไปสู่การมอง “โอกาส”** ประเทศไทยไม่ได้ขาดทรัพยากร แต่มีทั้งทุนมนุษย์ ทุนทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญา เงินทุน โครงสร้างพื้นฐาน และทรัพยากรทางสังคมจำนวนมาก ปัญหาสำคัญคือยังไม่สามารถเชื่อมโยงและใช้ประโยชน์จากทุนเหล่านี้ให้เกิดคุณค่าทางเศรษฐกิจและสังคมได้อย่างเต็มศักยภาพ นโยบายจึงควรเปลี่ยนจากการถามเพียงว่า “ประเทศไทยมีปัญหาอะไร” ไปสู่การถามว่า “ประเทศไทยมีอะไร และจะนำสิ่งที่มีมาต่อยอดเป็นโอกาสและคุณค่าใหม่ได้อย่างไร”

โลกในอนาคตยังมีแนวโน้มเผชิญปัญหาความเครียด ความโดดเดี่ยว และความวิตกกังวลหรือกลัวทางสังคม (Social Anxiety) มากขึ้นจากการแข่งขันและความไม่แน่นอนที่รุนแรงขึ้น ปัญหาเหล่านี้จึงไม่ควรถูกมองเป็นเพียงปัญหาสุขภาวะทางจิตของปัจเจก แต่ต้องทำความเข้าใจรากฐานจากโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคมด้วยการรับมือกับอนาคตยังจำเป็นต้องเชื่อมโยงองค์ความรู้ข้ามศาสตร์มากขึ้น

เพราะปัญหาสำคัญของประเทศ ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ สังคมสูงวัย เทคโนโลยีและปัญญาประดิษฐ์ (AI) ความเหลื่อมล้ำ หรือสุขภาวะของประชาชน ล้วนเป็นปัญหาที่ซับซ้อนและไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยศาสตร์ใดศาสตร์หนึ่ง

ประเด็นเชิงนโยบาย
Policy Issues

1 ลงทุนในทุนมนุษย์ตลอดช่วงชีวิต โดยเริ่มจากปฐมวัยและพัฒนาคนอย่างรอบด้าน

ประเทศไทยควรให้ความสำคัญสูงสุดกับการพัฒนาคนตั้งแต่ช่วงปฐมวัย โดยเฉพาะวัย 0–3 ปี ซึ่งเป็นช่วงสำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพในระยะยาว ควบคู่กับการปฏิรูประบบการศึกษาให้พัฒนาทั้งความสามารถ คุณธรรม การคิดเชิงเหตุผล ความคิดสร้างสรรค์และทักษะทางอารมณ์ ตลอดจนสร้างระบบนิเวศที่เปิดโอกาสให้คนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ตลอดช่วงชีวิต

2 เสริมสร้างสุขภาวะ ความสัมพันธ์ทางสังคม และทุนทางสังคมของประชาชน

นโยบายควรให้ความสำคัญกับการสร้างความเชื่อมโยงระหว่างผู้คน ผ่านพื้นที่สาธารณะ กิจกรรม ชุมชน ศิลปะ วัฒนธรรมและกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วม โดยเฉพาะในกลุ่มผู้สูงอายุและกลุ่มที่มีความเสี่ยงต่อความโดดเดี่ยว ขณะเดียวกัน การกำหนดนโยบาย ควรคำนึงถึงทั้งเหตุผล อารมณ์ทางสังคม คุณค่า จริยธรรม และความหมายของการอยู่ร่วมกัน เพื่อให้การพัฒนาตอบโจทย์ความเป็นมนุษย์อย่างรอบด้าน

3 ปฏิรูประบบกฎหมาย กฎระเบียบ และการบริหารภาครัฐให้ยืดหยุ่นและเอื้อต่อนวัตกรรม

อุปสรรคสำคัญต่อการรับมืออนาคตของประเทศไทยไม่ได้อยู่ที่การขาดแนวคิดใหม่เพียงอย่างเดียว แต่รวมถึงกฎหมาย กฎระเบียบ และกระบวนการบริหารที่ล้าสมัยและไม่ยืดหยุ่น จึงควรยกระดับระบบประเมินและทบทวนกฎหมายให้เกิดผลจริง ลดการประเมินเชิงพิธีการ และนำแนวคิดการกำกับดูแลที่สามารถเรียนรู้และปรับตัวได้ (Adaptive Governance) มาใช้มากขึ้น กลไกทดลองเชิงนโยบายและระบบกำกับดูแลที่สามารถปรับตัวตามสถานการณ์ รวมถึงปรับระบบงบประมาณและการบริหารภาครัฐให้สามารถตอบสนองต่อวิกฤตและการเปลี่ยนแปลงได้รวดเร็วขึ้น

4 ลงทุนในฐานองค์ความรู้และกระบวนการก่อนเกิดนวัตกรรมอย่างจริงจัง

การสร้างนวัตกรรมที่มีคุณภาพและยั่งยืน ต้องเริ่มจากการลงทุนในกระบวนการต้นน้ำ ทั้งการวิจัยพื้นฐาน การตั้งคำถาม การทบทวนองค์ความรู้ การทดลอง การเรียนรู้ร่วมกัน และพื้นที่แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ไม่ควรมุ่งสนับสนุน เฉพาะผลลัพธ์หรือผลิตภัณฑ์ปลายทาง การลงทุนในกระบวนการต้นน้ำ ก่อนเกิดนวัตกรรม (Pre-Innovation Processes) จะช่วยสร้างฐานความรู้ที่แข็งแรง เพิ่มความสามารถในการคิดค้นสิ่งใหม่ และทำให้ประเทศสามารถรับมือกับปัญหาที่ซับซ้อนและยังไม่มีคำตอบได้ดีขึ้น

5 ปฏิรูประบบทุนวิจัยและการประเมินงานวิจัยให้มุ่งคุณภาพ ความใหม่ และผลกระทบ

ระบบทุนวิจัยควรได้รับการออกแบบใหม่ให้เรียบง่าย โปร่งใส และเป็นมิตรกับนักวิจัย พร้อมใช้แนวคิดการออกแบบที่ยึดผู้ใช้งานเป็นศูนย์กลาง (User-centered Design) ในการบริหารทุน ขณะเดียวกัน ระบบประเมินงานวิจัยควรให้ความสำคัญกับคุณภาพขององค์ความรู้ ความใหม่ทางวิชาการ การระบุช่องว่างความรู้ และคุณูปการของงานวิจัย รวมถึงผลกระทบต่อสังคมและนโยบาย มากกว่าการเน้นความถูกต้องตามรูปแบบหรือขั้นตอนเพียงอย่างเดียว

6 ยกระดับสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ศิลปกรรมศาสตร์ ให้เป็นส่วนหนึ่งของระบบนโยบายและนวัตกรรมของประเทศ

ประเทศไทยควรสร้างสมดุลระหว่างวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกับสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ศิลปกรรม และวัฒนธรรม โดยเพิ่มการลงทุน สร้างการรับรู้ต่อคุณค่าของศาสตร์เหล่านี้ และเชื่อมผลงานวิจัยเข้าสู่กระบวนการกำหนดนโยบายมากขึ้น ศาสตร์เหล่านี้มีบทบาทสำคัญต่อการทำความเข้าใจพฤติกรรมมนุษย์ คุณค่า ความสัมพันธ์ทางสังคม สุขภาวะ ความคิดสร้างสรรค์ และผลกระทบของการเปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่จำเป็นต่อการออกแบบนโยบายและนวัตกรรมที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน

Social Science Policy Design for Uncertain Futures:

การออกแบบนโยบายสังคมศาสตร์ภายใต้ความไม่แน่นอนของระบบโลก #2

VISUAL SUMMARY 26.06.2026

POLICY DIALOGUE SERIES

สอวช

HUMAN ที่มีจินตนาการ กล้า เอาตัวรอด รักษามรดกชาติ

การเปลี่ยนแปลงทำให้เกิดการพัฒนา

สร้างการเข้าถึง

สร้างความเข้มแข็งรุ่มรวย

สร้างความลื่นไหล

สร้างความเชื่อมโยงจากรากฐาน

ประเทศเจริญไม่ทิ้งสังคมศาสตร์

พลวัตทางสังคมเชื่อมสิ่งเก่านำสู่สิ่งใหม่

มรดกของสังคม

สร้างสรรค์สิ่งใหม่

= บทเพลงที่มีเอกลักษณ์ระดับโลก

เพลงไทยโบราณ + ดนตรีคลาสสิก

นำอดีตมารับใช้ปัจจุบัน

นวัตกรรมไม่เพียงแค่อยู่ในวิทย์+เทคโนโลยี แต่อยู่ตั้งแต่รากฐานสังคม

คนต้องคิดให้ชัด ใช้ VALUE

ทำอย่างไรให้ฝีมือ สร้างอาชีพ + ต่อยอดได้จริง

มีนโยบาย+กลไกที่ยืดหยุ่นและเอื้อต่อการพัฒนาได้หรือไม่?

ทำให้ผู้คนทั่วไปเข้าถึง + เข้าใจความคลาสสิก & ร่วมสมัย

เพื่อต่อยอดรสนิยม + สิ่งที่มีอยู่ในพื้นที่ + ถิ่นให้เป็นสิ่งใหม่สู่สากล!

ขจัดความเหลื่อมล้ำ! ขจัดชนชั้น!!

ลงทุนกับ BASIC RESEARCH เพื่อสมดุลนวัตกรรม

SOCIAL SCIENCE สร้างความหลากหลาย

COMPETITIVE	ดึงให้คนที่มีศักยภาพอยู่ต่อ
COMPARATIVE LEARNING	การเรียนรู้ที่มีบริบทสนับสนุนเปรียบเทียบ
COLLABORATIVE	ร่วมมือเสริมสิ่งใหม่
DIGITAL TECHNOLOGY	ใช้คู่กับความเท่าทัน
SUSTAINABILITY	ร่วมชุมชน ยั่งยืน

ตั้งคำถามกับเรื่องเล็กๆ

เช่น จากมื้ออาหารโยงไปให้ไกลกว่ามนุษย์

ประเทศไทยต้องตั้งคำถามว่าเราอยากได้ทรัพยากรมนุษย์แบบไหน

รัฐเป็น FACILITATOR ร่วมมือกับผู้รู้จริงเฉพาะทาง

SOCIAL IMPACT PARTNERSHIP

มีเครื่องมือนโยบายสนับสนุน เช่น ภาษี

ติดตามประเมินความสำเร็จได้จริง

สร้างพื้นที่ทางสนทรียะ + แลกเปลี่ยน

ORGANIC SOCIETY

เชื่อมความจริงกับคุณค่า

สร้างคนที่มีทักษะเท่าทันการเปลี่ยนแปลง + เชื่อมไทยกับโลก

นำคนเก่งมาเรียนรู้สังคม + มนุษยศาสตร์!

SOCIAL SCIENCE POLICY DESIGN FOR UNCERTAIN FUTURES #2

03

POLICY DIALOGUE

Human Capital under Disruption

ทุนมนุษย์ภายใต้ความเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้าง: ความเสี่ยง ความเหลื่อมล้ำ และนัยเชิงนโยบาย

“ถึงเวลา “เปลี่ยนวิธีคิด” การพัฒนาทุนมนุษย์ ไม่ควรเป็นภารกิจของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง หรือดำเนินการแบบแยกส่วนอีกต่อไป แต่ต้องเชื่อมโยงตั้งแต่การศึกษา สุขภาพ การพัฒนาทักษะ ตลาดแรงงาน ไปจนถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อสร้างระบบนิเวศ การพัฒนาทุนมนุษย์ที่ต่อเนื่องในทุกช่วงวัย”

03

Human Capital under Disruption
ทุนมนุษย์ภายใต้ความเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้าง: ความเสี่ยง ความเหลื่อมล้ำ และนัยเชิงนโยบาย

ประเทศไทยกำลังเผชิญโจทย์การพัฒนาทุนมนุษย์ที่ซับซ้อนมากขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร สังคมสูงวัย จำนวนเด็กเกิดใหม่ที่ลดลง การเปลี่ยนแปลงของตลาดแรงงานและเทคโนโลยี ตลอดจนความเปลี่ยนแปลงด้านสุขภาพจิต รูปแบบครอบครัว และวิถีชีวิตของคนรุ่นใหม่ อย่างไรก็ตามปัญหาสำคัญไม่ได้อยู่ที่ประเทศไทยขาด

องค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาคนหากแต่อยู่ที่การขาดความเข้าใจเชิงระบบและความสามารถในการเปลี่ยนแปลงองค์ความรู้ไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบายอย่างต่อเนื่อง การดำเนินงานที่ผ่านมาในหลายกรณียังมีลักษณะตอบสนองต่อกระแสและความท้าทายใหม่เป็นระยะ อาทิ ผลการประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากล (PISA) การเปลี่ยนผ่านสู่อุตสาหกรรม 4.0 (Industry 4.0) ปัญญาประดิษฐ์ (AI) การพัฒนาทักษะใหม่ (Reskill) และการยกระดับทักษะเดิม (Upskill) มากกว่าการแก้ไขปัญหาเชิงโครงสร้างและการสร้างฐานศักยภาพของประชาชนให้เข้มแข็งตั้งแต่ต้น ซึ่งเป็นเงื่อนไขพื้นฐานสำคัญต่อการเรียนรู้ การปรับตัว และการพัฒนาทักษะในระยะยาว

ข้อจำกัดสำคัญคือ **การทำงานแบบแยกส่วน (Silo) ของภาครัฐ** ซึ่งแบ่งภารกิจการพัฒนาคนตามช่วงวัยและความรับผิดชอบของแต่ละกระทรวง ทำให้แต่ละหน่วยงานมองเห็นเพียงบางช่วงของชีวิตและขาดความเชื่อมโยงระหว่างการศึกษา สุขภาพ การทำงาน และสวัสดิการ

การพัฒนาทุนมนุษย์จึงควรเปลี่ยนจากการบริหารตามภารกิจของหน่วยงานไปสู่การใช้ “คน” เป็นศูนย์กลาง ผ่านแนวคิดการพัฒนาตลอดช่วงชีวิต (Life-course Approach)

ตั้งแต่ก่อนเกิด ปฐมวัย วัยเรียน วัยทำงาน ไปจนถึงวัยสูงอายุ พร้อมสร้างความต่อเนื่องของนโยบายและความร่วมมือระหว่างหน่วยงานตั้งแต่ต้นทาง แทนการรอให้เกิดปัญหาในแต่ละช่วงวัยแล้วจึงเข้ามาแก้ไขภายหลัง การลงทุนในทุนมนุษย์จึงต้องเริ่มตั้งแต่ช่วงต้นของชีวิต โดยเฉพาะก่อนเกิดและปฐมวัย เพราะพัฒนาการบางด้านไม่สามารถชดเชยได้อย่างสมบูรณ์ในภายหลัง หากละเลยการลงทุนในช่วงต้น ต้นทุนในการแก้ไขและฟื้นฟูศักยภาพในระยะต่อมาจะสูงขึ้น และบางส่วนอาจกลายเป็นศักยภาพที่สูญเสียไปอย่างถาวร ด้วยเหตุนี้ **การพัฒนาทุนมนุษย์จึงควรให้ความสำคัญกับฐานศักยภาพพื้นฐาน (Hardware)** ได้แก่ สุขภาพ ความสามารถในการอ่าน เขียน คิดวิเคราะห์ เรียนรู้ และการดำรงชีวิต **ควบคู่กับทักษะสำหรับโลกที่เปลี่ยนแปลง (Software)** อาทิ ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ทักษะดิจิทัล (Digital Skills) การพัฒนาทักษะใหม่ (Reskill) และการยกระดับทักษะเดิม (Upskill) โดยไม่ควรเร่งพัฒนาทักษะขั้นสูงในขณะที่ประชาชนจำนวนหนึ่งยังขาดฐานความสามารถที่จำเป็น ประเด็นดังกล่าวเชื่อมโยงโดยตรงกับความเหลื่อมล้ำ เพราะการผลักดันเทคโนโลยีหรือทักษะใหม่อย่างรวดเร็วโดยไม่สร้างฐานความสามารถให้ประชาชนทุกกลุ่ม อาจทำให้ผู้ที่มีต้นทุนเดิมสูงสามารถปรับตัวและได้รับประโยชน์มากขึ้น ขณะที่ผู้มีข้อจำกัดด้านการศึกษา สุขภาพ รายได้ หรือการเข้าถึงโอกาสกลับถูกทิ้งไว้ข้างหลัง **ก่อนจะเร่งให้ประชาชน “ขึ้นรถไฟขบวนใหม่” ประเทศไทยจึงต้องทำให้ประชาชนมีความสามารถพื้นฐานเพียงพอที่จะเรียนรู้ ปรับตัว และใช้ประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงเสียก่อน** นโยบายทุนมนุษย์จึงไม่สามารถใช้แนวทางมาตรฐานเดียวสำหรับทุกคน (One-size-fits-all) แต่ต้องยอมรับว่าประชาชนมี “ต้นทุนชีวิต” แตกต่างกัน และออกแบบการศึกษา การพัฒนาทักษะ และสวัสดิการให้ยืดหยุ่น ครอบคลุม และให้การสนับสนุนเพิ่มเติมตามข้อจำกัดของแต่ละกลุ่ม Hardware ของทุนมนุษย์ในบริบทอนาคตยังครอบคลุมสมรรถนะที่ช่วยให้บุคคลสามารถเรียนรู้และปรับตัวได้ตลอดชีวิต อาทิ การคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking)

ความสามารถในการมีทักษะที่หลากหลาย (Multi-skills) สมรรถนะในการประยุกต์ใช้ความรู้จริง (Competency) ความยืดหยุ่นในการปรับตัว (Flexibility) กรอบความคิดแบบเติบโต (Growth Mindset) ความเชื่อมั่นและความสามารถในการประเมินตนเอง (Self-efficacy) ตลอดจนจิตสาธารณะ (Public Mindedness) สมรรถนะเหล่านี้เป็นทุนระยะยาวที่ทำให้คนสามารถเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ เปลี่ยนอาชีพ รับมือกับความไม่แน่นอน และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ หากประเทศลงทุนเฉพาะทักษะที่ตอบสนองกระแสระยะสั้นโดยไม่สร้างฐานดังกล่าว การพัฒนาทุนมนุษย์จะขาดความยั่งยืน

ขณะเดียวกัน **ประเทศไทยกำลังเผชิญการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรครั้งสำคัญ** จำนวนเด็กเกิดใหม่และประชากรวัยแรงงานลดลง ขณะที่ผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งจะส่งผลต่อระบบแรงงาน เศรษฐกิจ การศึกษา สาธารณสุข และสวัสดิการในระยะยาว **การเข้าสู่สังคมสูงวัยจึงไม่ควรถูกมองเพียงในมิติของการมีอายุยืนขึ้นแต่ต้องให้ความสำคัญกับคุณภาพชีวิตที่ดีตลอดช่วงอายุ** โดยลดช่องว่างระหว่างอายุขัยกับอายุขัยที่มีสุขภาพดี ลดภาวะพึ่งพิง และสร้างการสูงวัยอย่างมีพลังและมีผลิตภาพ (Active and Productive Ageing) ที่เปิดโอกาสให้คนสามารถเรียนรู้ ทำงาน และมีส่วนร่วมกับสังคมได้นานขึ้น

ในเวลาเดียวกัน **ต้องรักษาความเป็นธรรมระหว่างรุ่น (Generational Equity) โดยสร้างสมดุลระหว่างงบประมาณด้านสุขภาพ การดูแล และสวัสดิการผู้สูงอายุ กับการลงทุนในเด็ก เยาวชน และการศึกษา เพื่อไม่ให้การรองรับสังคมสูงวัยลดทอนโอกาสของคนรุ่นถัดไป** ขณะที่การลดลงของประชากรวัยเรียนควรถูกใช้เป็นโอกาสในการปรับโครงสร้างระบบการศึกษา การจัดสรรทรัพยากร โรงเรียน บุคลากร และรูปแบบบริการให้มีประสิทธิภาพและเป็นธรรมมากขึ้น รวมถึงกระจายอำนาจและทรัพยากรให้พื้นที่สามารถออกแบบบริการที่เหมาะกับบริบทของตนเอง

การเปลี่ยนแปลงด้านประชากรยังเกิดขึ้นควบคู่กับการเปลี่ยนแปลงของครอบครัวและวิถีชีวิต รูปแบบ ครัวเรือนไทยมีความหลากหลายมากขึ้น ทั้งการอยู่คนเดียว ครอบครัวขนาดเล็ก คู่สมรสที่ไม่มีบุตร หรือเด็กที่ไม่ได้อาศัยอยู่กับพ่อแม่ ขณะเดียวกัน คนรุ่นใหม่จำนวนมากไม่ได้ดำเนินชีวิตตามเส้นทางเดิมที่ประกอบด้วยการเรียน ทำงาน แต่งงาน และสร้างครอบครัว แต่ให้ความสำคัญกับความยืดหยุ่น คุณภาพชีวิต และเสรีภาพในการเลือกเส้นทางชีวิตมากขึ้น ดังนั้น การออกแบบนโยบายการศึกษา แรงงาน และสวัสดิการจำเป็นต้องตั้งอยู่บนความเข้าใจชีวิตจริงของประชาชน มากกว่าการยึดภาพครอบครัวหรือเส้นทางชีวิตแบบเดียวเป็นฐาน

ในด้านตลาดแรงงาน **ประเทศไทยยังเผชิญปัญหาความไม่สอดคล้องระหว่างทักษะกับความต้องการของตลาดแรงงาน (Skill Mismatch) การทำงานไม่ตรงสาขา การทำงานต่ำกว่าระดับความสามารถ และการใช้ศักยภาพของประชากรได้ไม่เต็มที่** ปัญหานี้สะท้อนว่าแผนพัฒนาประเทศ การคาดการณ์กำลังคน ระบบการศึกษา และความต้องการของตลาดแรงงานยังทำงานไม่ประสานกัน การพัฒนาทุนมนุษย์จึงไม่ควรถามเพียงว่า “คนมีทักษะหรือไม่” แต่ต้องถามต่อว่าระบบเศรษฐกิจและตลาดแรงงานสามารถนำทักษะเหล่านั้นไปใช้ได้มากเพียงใด และมีข้อจำกัดเชิงโครงสร้างใดที่ทำให้คนบางกลุ่ม โดยเฉพาะผู้ที่มีโอกาสจำกัด ไม่สามารถเข้าสู่ตำแหน่งงานและโอกาสที่สอดคล้องกับศักยภาพของตนได้

ต้องรักษาความเป็นธรรมระหว่างรุ่น (Generational Equity) โดยสร้างสมดุลระหว่างงบประมาณด้านสุขภาพ การดูแลและสวัสดิการผู้สูงอายุ กับการลงทุนในเด็กเยาวชนและการศึกษา เพื่อไม่ให้การรองรับสังคมสูงวัยลดทอนโอกาสของคนรุ่นถัดไป

ระบบการเรียนรู้จึงต้องปรับจากระบบที่ผูกติดกับโรงเรียน มหาวิทยาลัย และช่วงอายุ ไปสู่ระบบนิเวศ การเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น เปิดให้ประชาชนสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต เรียนควบคู่กับการทำงาน เปลี่ยนเส้นทางอาชีพกลับเข้าสู่การศึกษารับรองทักษะและประสบการณ์เดิม และสะสมสมรรถนะได้ตามความจำเป็นในแต่ละช่วงวัย

การเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) ต้องเป็นระบบที่ประชาชนสามารถใช้งานได้จริง ไม่ใช่เพียงแนวคิดหรือนโยบายในระดับหลักการ

และควรบูรณาการความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน และการปรับตัวต่อความเสี่ยงใหม่เข้าเป็นส่วนหนึ่งของสมรรถนะประชาชนในอนาคต **ความท้าทายสำคัญจึงไม่ได้อยู่ที่การไม่รู้ว่าคนไทยควรมีทักษะอะไร แต่คือการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ วิธีการสอน และระบบสนับสนุนที่จะทำให้สมรรถนะเหล่านั้นเกิดขึ้นจริง** รวมถึงการปรับระบบประเมินผลที่ปัจจุบันยังให้ความสำคัญกับคะแนน การสอบ ใบประกาศนียบัตร จำนวนหลักสูตร หรือกิจกรรม มากกว่าความสามารถที่บุคคลพัฒนาได้จริง **ระบบการรับรองคุณวุฒิและการประเมินผลจึงควรเปลี่ยนจากการวัด “สิ่งที่เรียนหรือเอกสารที่ได้รับ” ไปสู่การวัด “สิ่งที่คนสามารถทำได้จริง”** และความสามารถในการนำความรู้และสมรรถนะไปใช้ในชีวิตและการทำงาน

นอกจากนี้ **สุขภาพจิตต้องได้รับการยกระดับให้เป็นองค์ประกอบสำคัญของทุนมนุษย์ควบคู่กับสุขภาพกาย** ความกดดันจากการแข่งขันทางการศึกษา ความคาดหวังของครอบครัว ความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจ และการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ทำให้ทักษะชีวิต (Life Skills) อาทิ การจัดการอารมณ์ การดูแลสุขภาพจิต การสร้างความสัมพันธ์ การปรับตัวต่อความเปลี่ยนแปลง และการตัดสินใจในชีวิตมีความสำคัญมากขึ้น ทักษะเหล่านี้จึงไม่ควรถูกจัดเป็นเพียงกิจกรรมเสริม แต่ต้องเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาคนในทุกช่วงวัย

ระบบทุนมนุษย์ในอนาคตยังต้องรองรับความหลากหลายของประชากร ทั้งด้านเพศ ค่านิยม วิถีชีวิต และประชากรข้ามชาติ

โดยเฉพาะแรงงานข้ามชาติและบุตรหลานที่เติบโตในประเทศไทย ซึ่งควรถูกมองในฐานะทรัพยากรมนุษย์ที่สามารถมีส่วนร่วมกับเศรษฐกิจและสังคมไทย ไม่ใช่เพียงภาระของระบบ การออกแบบนโยบายจึงต้องเปิดกว้าง ยืดหยุ่น และเอื้อให้ประชากรที่มีความหลากหลายสามารถพัฒนาศักยภาพและมีส่วนร่วมกับประเทศได้อย่างเต็มที่

> ความท้าทายสำคัญจึงไม่ได้อยู่ที่การไม่รู้ว่าคนไทยควรมีทักษะอะไร แต่คือการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ วิธีการสอน และระบบสนับสนุนที่จะทำให้สมรรถนะเหล่านั้นเกิดขึ้นจริง

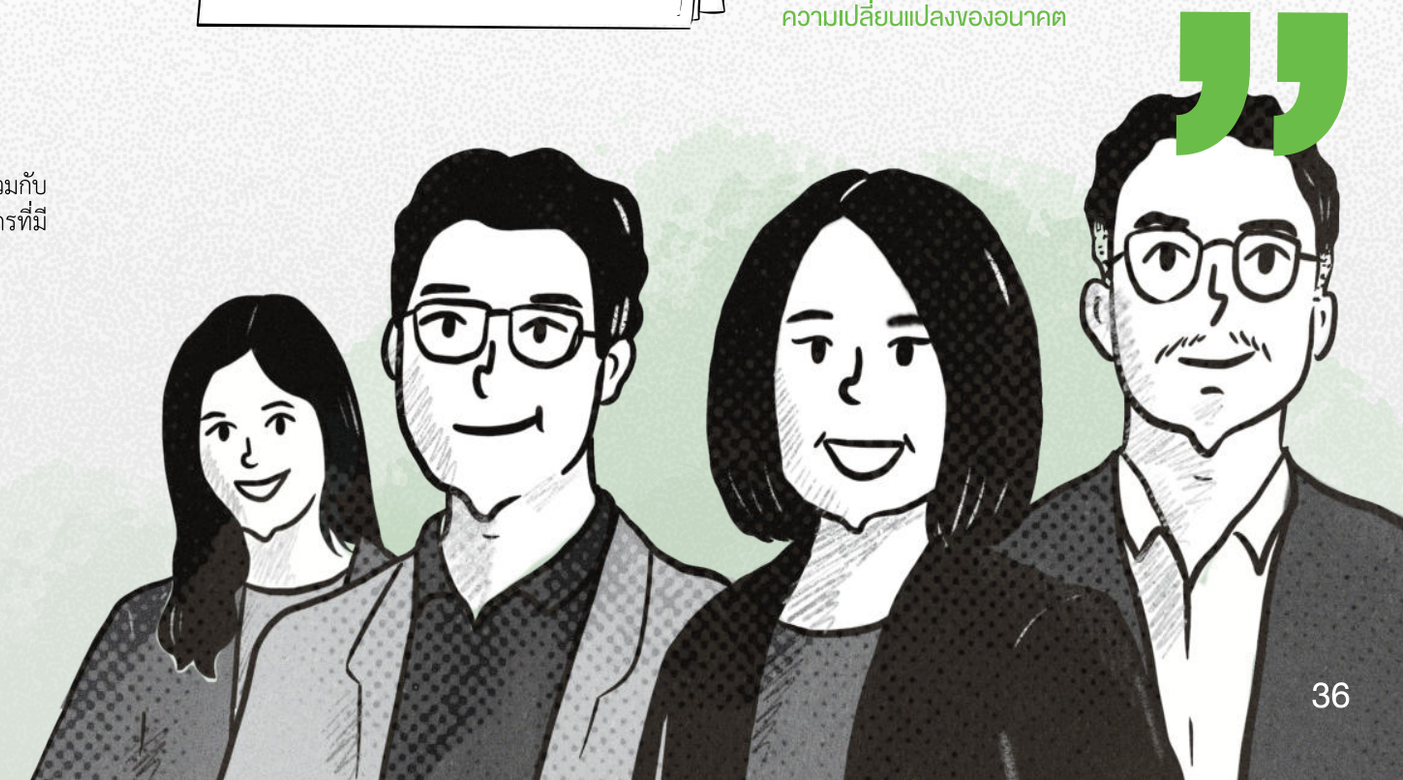
ระบบการรับรองคุณวุฒิและการประเมินผลจึงควรเปลี่ยนจากการวัด “สิ่งที่เรียนหรือเอกสารที่ได้รับ” ไปสู่การวัด “สิ่งที่คนสามารถทำได้จริง”

การประเมินผลไม่ควรหยุดอยู่ที่จำนวนโครงการ หลักสูตร หรือกิจกรรม แต่ต้องติดตามว่าประชาชนมีสมรรถนะดีขึ้นและสามารถนำไปใช้ได้จริงหรือไม่ รวมถึงต้องระบุให้ชัดเจนว่าหน่วยงานใดรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ในแต่ละช่วงของชีวิต และหน่วยงานต่าง ๆ จะรับผิดชอบต่อเป้าหมายร่วมกันอย่างไร การกำหนดเป้าหมายระยะยาวที่มีความต่อเนื่อง การติดตามผลบนฐานหลักฐาน และการเชื่อมโยงความรับผิดชอบข้ามหน่วยงาน จะช่วยลดการทำงานเชิงกิจกรรมและทำให้นโยบายสามารถเรียนรู้และปรับตัวได้อย่างต่อเนื่อง ท้ายที่สุด

> สุขภาพจิตต้องได้รับการยกระดับให้เป็นองค์ประกอบสำคัญของทุนมนุษย์ควบคู่กับสุขภาพกาย

การยกระดับทุนมนุษย์จำเป็นต้องมาพร้อมระบบความรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ (Accountability) ที่ชัดเจน

ดังนั้น ความเสี่ยงสำคัญของประเทศไทยไม่ได้อยู่ที่การมีเทคโนโลยีไม่เพียงพอหรือการขาดนโยบายใหม่หากแต่อยู่ที่การที่ประชาชนจำนวนหนึ่งยังไม่ได้รับการพัฒนา “ฐานศักยภาพพื้นฐาน” อย่างเพียงพอ ประกอบกับระบบนโยบายที่ยังแยกส่วนและขาดความต่อเนื่อง การพัฒนาทุนมนุษย์ในระยะต่อไปจึงต้องเปลี่ยนจากการตอบสนองต่อกระแสระยะสั้นไปสู่การลงทุนในคนตลอดช่วงชีวิต สร้างฐานสมรรถนะที่แข็งแรง ลดความเหลื่อมล้ำ เปิดพื้นที่ให้ทุกกลุ่มสามารถใช้ศักยภาพของตน และสร้างระบบนโยบายที่ทุกหน่วยงานรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ร่วมกัน เพื่อให้ประชาชนสามารถเรียนรู้ ปรับตัว และดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของอนาคต

ประเด็นเชิงนโยบาย
Policy Issues

1 การพัฒนาทุนมนุษย์ยังขาดกรอบบูรณาการตลอดช่วงชีวิต

การพัฒนาคนยังดำเนินงานแบบแยกส่วน (Silo) ตามช่วงวัยและภารกิจของแต่ละหน่วยงาน ทำให้ระบบสุขภาพ การศึกษา แรงงาน และสวัสดิการไม่เชื่อมโยงกัน ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องมีกรอบการพัฒนาทุนมนุษย์ตลอดช่วงชีวิต (Life-course Human Capital Development) ที่ใช้ “คน” เป็นศูนย์กลาง ตั้งแต่ก่อนเกิด ปฐมวัย วัยเรียน วัยทำงาน จนถึงวัยสูงอายุ พร้อมกำหนดเป้าหมายร่วมว่าประเทศต้องการพัฒนาคนที่มีสมรรถนะและคุณลักษณะแบบใดในอนาคต

2 การลงทุนด้านทุนมนุษย์ยังมุ่งทักษะแห่งอนาคตมากกว่าการสร้างฐานศักยภาพพื้นฐาน

การเร่งลงทุนในทักษะดิจิทัล (Digital Skills) การพัฒนาทักษะใหม่ (Reskill) และการยกระดับทักษะเดิม (Upskill) อาจไม่เกิดผลเต็มที่ หากประชาชนยังขาดฐานศักยภาพที่จำเป็นทั้งสุขภาพ การอ่านและเขียน การคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking) สมรรถนะ (Competency) ความยืดหยุ่นในการปรับตัว (Flexibility) กรอบความคิดแบบเติบโต (Growth Mindset) ความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง (Self-efficacy) และทักษะชีวิต (Life Skills) โดยเฉพาะการลงทุน ในช่วงปฐมวัยซึ่งเป็นรากฐานของพัฒนาการตลอดชีวิต การพัฒนาทักษะขั้นสูงโดยละเลยฐานดังกล่าวยังอาจขยายช่องว่างระหว่างผู้ที่มีความพร้อมกับผู้ที่มีต้นทุนชีวิตต่ำกว่า

3 ระบบการศึกษา การพัฒนาทักษะ และตลาดแรงงานยังไม่เชื่อมโยงกัน

ปัญหาความไม่สอดคล้องระหว่างทักษะกับความต้องการของตลาดแรงงาน (Skill Mismatch) สะท้อนว่าการผลิตกำลังคน การคาดการณ์ความต้องการแรงงาน และทิศทางการพัฒนาประเทศยังไม่ประสานกัน ขณะที่ระบบคุณวุฒิและตัวชี้วัดยังให้น้ำหนักกับคะแนนวุฒิการศึกษาและกิจกรรมมากกว่าสมรรถนะที่นำไปใช้ได้จริง จึงควรเชื่อมระบบการศึกษากับตลาดแรงงานปรับระบบคุณวุฒิและการรับรองทักษะให้มุ่งเน้นสมรรถนะ (Competency) และพัฒนาระบบความรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ (Accountability) ที่วัดจากผลลัพธ์การเรียนรู้ การมีงานทำ และความสามารถในการใช้ศักยภาพของคนจริง

4 การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรจำเป็นต้องนำไปสู่การออกแบบระบบทุนมนุษย์ใหม่

เด็กเกิดน้อย วัยแรงงานลดลง และผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นกำลังส่งผลพร้อมกันต่อระบบการศึกษา ตลาดแรงงาน สุขภาพ สวัสดิการ และฐานภาษี ประเทศไทยจึงต้องเพิ่มคุณภาพการลงทุนในเด็กที่มีจำนวนน้อยลง เพิ่มผลิตภาพของประชากรวัยทำงานและเปลี่ยน จากการมองสังคมสูงวัยเป็น “ภาระ” ไปสู่การสูงวัยอย่างมีพลังและมีส่วนร่วมในการสร้างคุณค่า (Active and Productive Ageing) พร้อมสร้างสมดุลในการจัดสรรทรัพยากรระหว่างเด็กวัยทำงานและผู้สูงอายุเพื่อป้องกันความไม่เป็นธรรมระหว่างรุ่น (Generational Inequity)

5 ระบบ Lifelong Learning ยังไม่รองรับการเรียนรู้และการปรับตัวตลอดชีวิตอย่างแท้จริง

ภายใต้เทคโนโลยี ตลาดแรงงาน และสังคมที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็ว การเรียนรู้ไม่สามารถจำกัดอยู่ในโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัย ประเทศไทยจำเป็นต้องสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ (Learning Ecosystem) ที่ยืดหยุ่น เปิดให้ประชาชนเรียนควบคู่กับการทำงานกลับเข้าสู่ระบบการเรียนรู้เปลี่ยนเส้นทางอาชีพสะสมหน่วยการเรียนรู้และรับรองทักษะจากประสบการณ์ได้ทุกช่วงวัย พร้อมบูรณาการสุขภาพจิตทักษะชีวิต (Life Skills) และความสามารถในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Change) และความเปลี่ยนแปลงทางสังคมไว้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต

6 นโยบายและบริการสาธารณะยังไม่ยืดหยุ่นเพียงพอต่อความหลากหลายของประชากรและวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไป

ประชาชนมีต้นทุนชีวิตและบริบทแตกต่างกันทั้งด้านเศรษฐกิจ พื้นที่ เพศ อายุ ครอบครัว วิถีชีวิต และสถานะการย้ายถิ่น ขณะเดียวกัน ครัวเรือนขนาดเล็ก การอยู่คนเดียว การไม่มีบุตร และเด็กที่ไม่ได้อาศัยกับพ่อแม่มีมากขึ้น การใช้แนวทางมาตรฐานเดียวสำหรับทุกคน (One-size-fits-all) จึงอาจทำให้บางกลุ่มถูกทิ้งไว้ข้างหลังระบบการศึกษา สุขภาพ แรงงานและสวัสดิการควรมีความยืดหยุ่นและครอบคลุมความหลากหลาย พร้อมกระจายอำนาจ งบประมาณ และทรัพยากรให้ท้องถิ่นสามารถออกแบบบริการให้สอดคล้องกับบริบทและชีวิตจริงของประชาชน

7 ช่องว่างสำคัญอยู่ที่กลไกขับเคลื่อน ความต่อเนื่องและระบบความรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ (Accountability) ที่มากกว่าการขาดนโยบาย

ประเทศไทยมีแผนและข้อเสนอด้านทุนมนุษย์จำนวนมาก แต่การดำเนินงานยังเปลี่ยนแปลงตามผู้บริหาร ขาดความต่อเนื่อง และติดข้อจำกัดจากโครงสร้างการทำงานแบบแยกส่วน จึงจำเป็นต้องกำหนดเป้าหมายทุนมนุษย์ระยะยาวของประเทศ ที่ทุกหน่วยงานยึดร่วมกัน มีเจ้าภาพและกลไกบูรณาการที่มีอำนาจและความรับผิดชอบชัดเจน พร้อมระบบข้อมูลการติดตามและประเมินผลที่วัด “ผลลัพธ์ต่อคน” มากกว่าจำนวนโครงการหรือกิจกรรม เพื่อให้นโยบายและองค์ความรู้สามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงระบบได้จริง

Human Capital under Disruption

ทุนมนุษย์ภายใต้การเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้าง: ความเสี่ยง ความเหลื่อมล้ำ และนัยเชิงนโยบาย

VISUAL SUMMARY 22.07.2026 # 3

POLICY DIALOGUE SERIES

สอวช

รัฐไม่เข้าใจปัญหาทุนมนุษย์จริง และไม่ลงทุนในการสร้างทักษะที่สำคัญ > เปลี่ยนการทำงาน เลิก SILO ปรับ MINDSET > ไม่ต้องตามทุก TREND โลกถ้ารัฐยังไม่พัฒนาทักษะขั้นพื้นฐาน

ความท้าทายในมุมภาครัฐ

ไทยคุยเรื่องนี้!! มานานไม่สำเร็จ — เพราะดูเรื่องนี้เป็นท่อนๆ

รัฐเลิกทำแบบ SILO — INTREGRATIVE METHOD แบ่งหน้าที่ ใครดูเรื่องอะไร ไม่แยกทำ

อะไรคือต้นตอความเหลื่อมล้ำ — สอนคนไทยให้มี SKILL ผูกเชื่อกให้ถูกก่อน — HARD WARE ก่อน

เลิกตามรถไฟทุกขบวน

ความท้าทายด้านประชากร & สังคม

ต้องดูทุกช่วงวัยไม่แยกกัน

รายงานสุขภาพคนไทย 2015

ประชากรลดลงต่อเนื่อง — อีก 10 ปีขาดกลุ่มคนทำงาน

ทุนมนุษย์ไทย 64% และยังใช้ไม่เต็มที่

สถิติฆ่าตัวตายสำเร็จสูงในผู้สูงอายุ แต่สถิติพยายามฆ่าตัวตายสูงสุดในวัยรุ่น — คนโสดป่วยมากขึ้น

"ทุกการเกิดต้องลงทุน & HEALTH CARE ควรตั้งต้นจากพื้นที่"

จะพัฒนาจริงอย่างไร ?

การศึกษา

ทักษะขั้นพื้นฐานยังมีปัญหา

ACCOUNTABILITY ของหน่วยงานที่รับผิดชอบต้องเกิด — หน่วยผลิตครู

ทำงานข้ามหน่วยงาน ทักษะไหนใครต้องดูแล

"ต้องตอบให้ได้ว่าควรจะไปอย่างไรต่อไป ?"

ECOSYSTEM เชื่อมโยงทำสร้าง

HARD WARE

เปลี่ยนวิธีคิดที่มีต่ออนาคต คนรุ่นใหม่ที่ต้องตอบสนองความต้องการ "ไม่ทำการพัฒนาทุน" มนุษย์แบบแยกส่วนเป็นก้อนๆ

SOFT WARE

ข้อเสนอเชิงนโยบาย > ต้องเข้าใจความเสี่ยง > ไม่ทิ้งคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง!

HUMAN CAPITAL

มองว่าสูงวัยคือ 'โอกาส' ไม่ใช่ปัญหา

เลิกคิดว่าจะทำให้คนรุ่นใหม่รองรับสังคมสูงวัย!

พัฒนา HARDWARE ทักษะนี้ก่อน

- CRITICAL THINKING
- MULTI-SKILL
- COMPETENCY
- FLEXIBILITY — คนไทยขาดมากที่สุด
- GROWTH MINDSET
- ความสามารถในการประเมินตนเอง
- ความเป็นคนดี

STATE CAPACITY

รัฐต้องปรับ CAPACITY เพื่อดูแลคนทุกวัย

ลงทุนในเรื่องที่ถูกต้อง // และจำเป็น, ไม่เปลี่ยนไปมาตามการเมือง

การลงทุนต้องระวังความไม่เป็นธรรมระหว่างรุ่น

MISMATCH ในไทยสูง ทำอย่างไรให้เชื่อมสู่ระบบการผลิตคน + ตลาดแรงงานอนาคต

STANDARDS พัฒนาเด็กปฐมวัยต้องสมวัยได้จริง

CUSTOMIZE LOCAL — AUTHORITY ทุกช่วงวัย

MINDSET

เปลี่ยนความคิดที่รัฐ+เจ้าหน้าที่มีต่อการทำงาน!

เข้าใจความหลากหลายของผู้คน 'รู้ว่าคนไม่เท่ากัน' เพื่อออกนโยบายให้ครอบคลุมคนทุกกลุ่ม

ทำระบบสนับสนุนให้คนเข้าถึงการเรียนรู้จากประสบการณ์ และ LIFE LONG LEARNING

ระบบ ACCOUNTABILITY จากการรับรองคุณวุฒิ

มิติสิ่งแวดล้อมสำคัญ

ศ.ดร.ปิงปอนด์ รักอำนวยกิจ — รศ.ดร.เฉลิมพล แจ่มจันทร์ — ผศ.ดร.อดิศร จันทรสุข — ดร.บุญวรา สุมะโน เจนพิ่งพร ผู้ดำเนินรายการ

HUMAN CAPITAL UNDER DISRUPTION | 22.07.2026 | POLICY DIALOGUE SERIES # 3 AT NXPO, BANGKOK

04

POLICY DIALOGUE

Closing the Gap: Pathways to Inclusive Growth

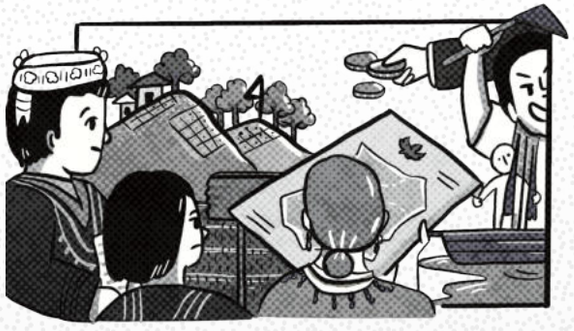
ปิดช่องว่าง สร้างการเติบโตที่ทั่วถึง

“ประเทศไทยต้องเปลี่ยนจาก การแก้ความเหลื่อมล้ำเฉพาะจุด สู่การปรับระบบเพื่อสร้างโอกาส และเพิ่มพลังให้ประชาชน โดยใช้องค์ความรู้และข้อมูลเป็นฐาน บูรณาการการทำงานทุกภาคส่วนและเปิดให้ชุมชนมีส่วนร่วมออกแบบนโยบาย เพื่อสร้างการเติบโตที่ทั่วถึงและไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง”

04

Closing the Gap: Pathways to Inclusive Growth
ปิดช่องว่าง สร้างการเติบโตที่ทั่วถึง

ความเหลื่อมล้ำของประเทศไทยมีรากฐานเชิงโครงสร้างที่สะสมมาอย่างยาวนาน โดยเฉพาะการกระจุกตัวของการถือครองทรัพยากร และการสะสมทุน ซึ่งทำให้ประชาชนแต่ละกลุ่มมีจุดเริ่มต้นและโอกาสในการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจแตกต่างกัน แม้ระบบการศึกษาจะเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยให้ประชาชนสะสมและเปลี่ยนทุนในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งทุน ทางวัฒนธรรม ทุนทางสังคม และทุนเชิงสัญลักษณ์ไปสู่ทุนทางเศรษฐกิจ

แต่การเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพยังไม่เท่าเทียม ส่งผลให้ความได้เปรียบและความเสียเปรียบสามารถถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่งได้ ดังนั้น **ความเหลื่อมล้ำจึงไม่ได้หมายถึงเพียงความแตกต่างด้านรายได้ แต่ครอบคลุมถึงโอกาสในการถือครองทรัพยากร การศึกษา การสร้างเครือข่าย การเข้าถึงองค์ความรู้ และอำนาจในการกำหนดชีวิตของตนเอง**

ปัญหาดังกล่าวปรากฏชัดในกลุ่มประชาชนที่ยังพึ่งพาฐานทรัพยากรธรรมชาติในการดำรงชีวิต โดยเฉพาะประชาชนในชนบท พื้นที่ห่างไกล กลุ่มชาติพันธุ์ และชุมชนในพื้นที่ชายแดนหรือภูเขา ซึ่งต้องอาศัยดิน น้ำ ป่า และทะเลในการประกอบอาชีพ แต่กลับมีความไม่มั่นคงด้านสิทธิในการถือครอง เข้าถึง และใช้ประโยชน์จากทรัพยากร เมื่อกฎหมายและกลไกของรัฐให้อำนาจส่วนกลางในการประกาศพื้นที่อนุรักษ์ อุทยาน หรือพื้นที่สงวน ประชาชนบางส่วนอาจถูกเปลี่ยนสถานะจากผู้ที่อยู่อาศัยและใช้ประโยชน์ในพื้นที่มาอย่างยาวนานไปเป็น “ผู้บุกรุก” โดยปริยาย สะท้อนให้เห็นว่า

ความเหลื่อมล้ำไม่ได้เกิดจากการมีทรัพยากร ไม่เพียงพอเท่านั้น แต่ยังสัมพันธ์กับโครงสร้างสิทธิ กฎหมาย และอำนาจในการตัดสินใจเกี่ยวกับทรัพยากรด้วย

ในอดีต การเคลื่อนไหวของภาคประชาชนด้านสิทธิในที่ดิน น้ำ ป่า และทรัพยากรธรรมชาติ มีส่วนสำคัญในการผลักดันแนวคิดเรื่อง “สิทธิชุมชน” และการมีส่วนร่วมทางนโยบาย ตลอดจนเชื่อมโยงองค์ความรู้จากประชาชนเข้าสู่ระบบการศึกษาและงานวิจัย อย่างไรก็ตาม **เมื่อพื้นที่ของความรู้กระแสรองและเสียงของประชาชนระดับฐานรากอ่อนแรงลง การจัดการทรัพยากรก็มีแนวโน้มกลับไปสู่การรวมศูนย์มากขึ้น** นโยบายบางประเภทแม้มีเป้าหมายเพื่อแก้ปัญหาการบุกรุกหรือการถือครองทรัพยากรโดยกลุ่มทุน แต่ในทางปฏิบัติอาจสร้างผลกระทบต่อประชาชนรายย่อยที่ใช้พื้นที่เพื่อการดำรงชีพขณะเดียวกัน กลไกด้านสิ่งแวดล้อมรูปแบบใหม่ รวมถึงทุนนิยมสีเขียว (Green Capitalism) แม้จะขับเคลื่อนภายใต้เป้าหมายด้านสิ่งแวดล้อม แต่หากโครงสร้างการกำหนดกติกาและการจัดสรรผลประโยชน์ไม่เป็นธรรม ก็อาจนำไปสู่การกระจายทั้งประโยชน์และต้นทุนที่ไม่เท่าเทียม โดยเฉพาะต่อเกษตรกรและชุมชนท้องถิ่น นโยบายด้านสิ่งแวดล้อมจึงต้องออกแบบโดยคำนึงถึงเป้าหมายด้านนิเวศ ความเป็นธรรม และสิทธิของประชาชนควบคู่กัน

ความเหลื่อมล้ำในปัจจุบันยังมีลักษณะซับซ้อนและซ้อนทับกันหลายชั้น โดยกลุ่มที่เสียเปรียบอยู่เดิมอาจต้องเผชิญกับรูปแบบความเหลื่อมล้ำใหม่เพิ่มเติม

อาทิ ความเหลื่อมล้ำด้านดิจิทัล การเข้าถึงข้อมูล บริการภาครัฐ และสวัสดิการที่ย้ายเข้าสู่ระบบออนไลน์มากขึ้น ผู้สูงอายุ ผู้มีรายได้น้อย หรือประชาชนที่ขาดทักษะดิจิทัลจึงอาจเสียเปรียบซ้ำจากทั้งข้อจำกัดทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยี ในมิตินี้ ความเปราะบางไม่ควรถูกมองว่าเป็นสถานะถาวรของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง แต่เป็นภาวะที่เกิดจากการซ้อนทับของเงื่อนไขต่าง ๆ อาทิ ความยากจน ความพิการ การขาดการศึกษา ภูมิประเทศ ความไม่มั่นคงในครอบครัว หรือการเข้าไม่ถึงระบบสนับสนุน ทำให้บุคคลทั่วไปสามารถเข้าสู่ภาวะเปราะบางได้เมื่อเผชิญเหตุการณ์หรือความเสี่ยงบางประการ

ระบบสวัสดิการสังคมจึงมีบทบาทสำคัญในฐานะ “ตาข่ายความปลอดภัย (Safety Net)” สำหรับผู้ที่หลุดออกจากระบบ โดยควรมองความยากจนและความเปราะบางว่าเป็นผลจากข้อจำกัดเชิงโครงสร้างและปัจจัยแวดล้อม มากกว่าจะอธิบายว่าเป็นความล้มเหลวของปัจเจก การจัดสวัสดิการจึงไม่ควรมีเป้าหมายเพียงช่วยเหลือเฉพาะหน้า แต่ควรเป็นการลงทุนทางสังคม (Social Investment) ที่ช่วยพัฒนาศักยภาพเพิ่ม โอกาส และทำให้ประชาชนสามารถกลับเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจและสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรี อย่างไรก็ตาม การเข้าสู่ระบบสวัสดิการหรือการมีงานทำเพียงอย่างเดียวอาจยังไม่เพียงพอ หากงานที่ได้รับมีทักษะและรายได้ต่ำจนไม่สามารถสร้างความมั่นคงในระยะยาวได้ การช่วยเหลือจึงต้องเชื่อมโยงกับการศึกษา การพัฒนาทักษะ การจ้างงานที่มีคุณภาพ และระบบสนับสนุนที่เหมาะกับข้อจำกัดของแต่ละบุคคล อาทิ การให้คำปรึกษา หรือการโค้ช (Coaching) สำหรับกลุ่มที่ต้องการการดูแลเฉพาะด้าน **ในด้านระบบวิจัยและนวัตกรรม ความท้าทายสำคัญคือการทำให้องค์ความรู้ตอบโจทย์พื้นที่และสร้างการเปลี่ยนแปลงต่อชีวิตของประชาชนได้จริง** งานวิจัยจึงไม่ควรสิ้นสุดเพียงการผลิตผลงานทางวิชาการหรือการผ่านมาตรฐานด้านระเบียบวิธี แต่ต้องตั้งคำถามต่อว่า ความรู้ที่สร้างขึ้นมีคุณค่าต่อใคร สามารถนำไปใช้ได้จริงหรือไม่ และช่วยแก้ปัญหาหรือยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนได้มากน้อยเพียงใดการกำหนดโจทย์วิจัยจึงควรเปิดพื้นที่ให้ประชาชนชุมชนและผู้ได้รับผลกระทบโดยตรงเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ต้นเนื่องจากคนในพื้นที่เป็นผู้เข้าใจปัญหาเงื่อนไขและความต้องการของตนเองได้ละเอียดกว่าการกำหนดโจทย์จากส่วนกลางเพียงฝ่ายเดียว

การเปิดให้พื้นที่ร่วมกำหนดวาระวิจัยจึงไม่ใช่เพียงกระบวนการมีส่วนร่วม แต่เป็นการ “กระจายอำนาจด้านองค์ความรู้” ที่ทำให้คนซึ่งอยู่ห่างจากศูนย์กลางอำนาจสามารถมีส่วนในการนิยามว่า ปัญหาใดควรได้รับความสนใจและทรัพยากรจากระบบวิจัย

ความเสียเปรียบยังสามารถสะสมข้ามช่วงวัยและส่งต่อข้ามรุ่นได้ ประสบการณ์ในวัยเด็ก อาทิ ความยากจน การขาดการดูแล การถูกกระทำรุนแรง หรือการเติบโตในครอบครัวที่เปราะบาง สามารถส่งผลต่อพัฒนาการ ทัศนคติ ความสัมพันธ์ การศึกษา และโอกาสทางเศรษฐกิจเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ และอาจส่งผลต่อไปยังรุ่นถัดไป นโยบายลดความเหลื่อมล้ำจึงไม่ควรแก้ปัญหาเฉพาะปลายทาง แต่ต้องมองตลอดช่วงชีวิต ป้องกันการสะสมความเสียเปรียบตั้งแต่ระยะแรก และออกแบบมาตราการที่ยืดหยุ่นตามเงื่อนไขของแต่ละคนและแต่ละกลุ่ม

ด้านระบบวิจัยและนวัตกรรม ความท้าทายสำคัญคือการทำให้องค์ความรู้ตอบโจทย์พื้นที่และสร้างการเปลี่ยนแปลงต่อชีวิตของประชาชนได้จริง

ขณะเดียวกัน การระบุพื้นที่ และกลุ่มประชากรที่มีความเปราะบางต้องอาศัยข้อมูลหลายมิติ ไม่ควรพิจารณาเฉพาะความเสี่ยงทางกายภาพหรือแผนที่ภัยพิบัติ แต่ต้องเชื่อมโยงข้อมูลด้านความมั่นคงของมนุษย์ เศรษฐกิจ สังคม การเข้าถึงถึงบริการ ทรัพยากร สิทธิ การมีส่วนร่วม และเสียงของประชาชน เพราะเมื่อความเสี่ยงหลายด้านซ้อนทับกัน จะทำให้เห็นได้ชัดเจนขึ้นว่าพื้นที่ใดและประชากรกลุ่มใดต้องการการสนับสนุนมากที่สุด มาตรการจึงไม่ควรใช้แนวทางเดียวกับทุกพื้นที่ แต่ต้องออกแบบให้สอดคล้องกับภูมิประเทศ ระบบนิเวศ วิถีชีวิต และศักยภาพของชุมชนแต่ละแห่ง

การทำงานข้ามศาสตร์เป็นอีกกลไกสำคัญในการทำให้งานวิจัยตอบโจทย์พื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิผล

เพราะปัญหาความเปราะบางส่วนใหญ่ไม่ได้เกิดจากปัจจัยใดปัจจัยหนึ่ง แต่เป็นผลจากความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างทางสังคม ระบบนิเวศ เทคโนโลยี เศรษฐกิจ และข้อจำกัดในการเข้าถึงบริการ การทำงานร่วมกันระหว่างนักสังคมศาสตร์ นักวิทยาศาสตร์ วิศวกร หน่วยงานท้องถิ่น ภาคประชาสังคม และชุมชน จึงสามารถนำไปสู่นวัตกรรมที่เหมาะกับบริบทและมีโอกาสนำไปทดลองใช้จริงได้มากขึ้น

เส้นทางของงานวิจัยเพื่อสร้างผลกระทบจึงควรขยับจากการมุ่งสร้างเพียงองค์ความรู้หรือต้นแบบไปสู่กระบวนการที่เชื่อมโยงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ **งานวิจัย → นวัตกรรม → การยอมรับของชุมชน → การนำไปใช้ในระบบ → ผลกระทบทางสังคม** นวัตกรรมที่จะสร้างผลกระทบอย่างยั่งยืนควรมีอย่างน้อย 3 เงื่อนไข ได้แก่ ใช้งานได้ง่ายและชุมชนดูแลต่อได้ มีหน่วยงานในพื้นที่รับผิดชอบพร้อมทรัพยากรหรืองบประมาณรองรับ และประชาชนผู้ใช้เห็นว่านวัตกรรมนั้นสามารถตอบโจทย์และนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง

ในเชิงระบบ **สามารถขับเคลื่อนผ่าน 3 แนวทางเชิงยุทธศาสตร์ที่สำคัญ (Strategic Moves)** ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ “คนที่อยู่ไกลจากอำนาจที่สุด” เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดโจทย์วิจัย การสร้างคลังองค์ความรู้ เครื่องมือ ข้อมูล และบทเรียนกลางเพื่อให้แต่ละโครงการสามารถใช้และต่อยอดความรู้ร่วมกัน และการตรวจสอบ ความเป็นธรรมก่อนการขยายผล โดยพิจารณาว่าใครได้รับประโยชน์ ใครเป็นผู้รับความเสี่ยงหรือผลกระทบ และชุมชนมีศักยภาพดูแลระบบต่อได้หรือไม่

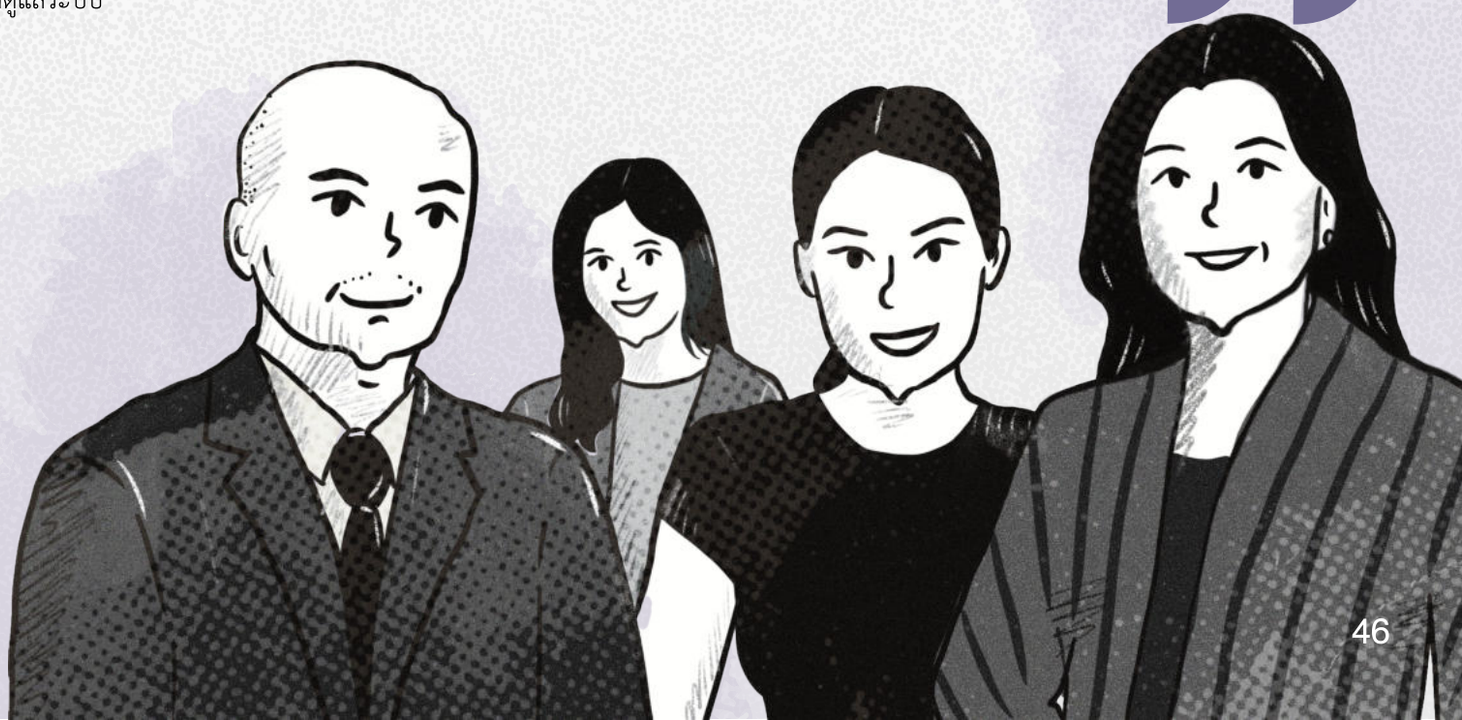
ขับเคลื่อนผ่าน 3 แนวทางเชิงยุทธศาสตร์ที่สำคัญ

1. การเปิดโอกาสให้คนที่อยู่ไกลจากอำนาจที่สุดมามีส่วนร่วมกำหนดโจทย์วิจัย
2. การสร้างคลังองค์ความรู้ เครื่องมือ ข้อมูลและบทเรียนกลางและการตรวจสอบ
3. ความเป็นธรรมก่อนการขยายผล

เมื่อกลไกดังกล่าวทำงานร่วมกัน ระบบวิจัยจะไม่ได้กระจายเพียงทรัพยากร แต่ยังช่วยกระจายโอกาส อำนาจในการตัดสินใจ และความสามารถของพื้นที่ในการรับมือกับความเปลี่ยนแปลงในอนาคตด้วย **ตัวชี้วัดของงานวิจัยเพื่อสังคมจึงควรให้ความสำคัญกับ “ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับประชาชน” มากกว่าการนับเพียงผลงานโครงการ หรือผลิตภัณฑ์ โดยเฉพาะการพิจารณาว่าคนที่อยู่ห่างจากอำนาจ ทรัพยากร และการมองเห็นของระบบได้รับประโยชน์มากขึ้นหรือไม่ เข้าถึงโอกาสได้ดีขึ้นหรือไม่ และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอย่างไร**

การพัฒนาที่ทั่วถึงจำเป็นต้องพิจารณาทั้ง “โอกาส” และ “ความเสี่ยง” ที่แต่ละกลุ่มได้รับจากกระบวนการพัฒนา เพราะทุกนโยบายและการลงทุนย่อมมีทั้งผู้ได้รับประโยชน์และผู้แบกรับต้นทุน คำถามสำคัญจึงไม่ใช่เพียงว่านโยบายสร้างประโยชน์รวมได้มากเพียงใด แต่ต้องพิจารณาด้วยว่าใครได้รับประโยชน์ ใครได้รับผลกระทบและมีกลไกดูแลชดเชย หรือกระจายต้นทุนอย่างเป็นธรรมหรือไม่ หากละเลยผลกระทบเชิงกระจายความเสี่ยงอาจสะสมและยิ่งเพิ่มความเปราะบางให้กับกลุ่มที่เสียเปรียบอยู่เดิม

คำถามสำคัญจึงไม่ใช่เพียงว่า นโยบายสร้างประโยชน์รวมได้มากเพียงใด แต่ใครได้รับประโยชน์ ใครได้รับผลกระทบด้วย

ประเด็นเชิงนโยบาย
Policy Issues

1 ระบบวิจัยยังเปิดพื้นที่ให้ชุมชน และผู้ได้รับผลกระทบเป็น “ผู้ร่วมสร้างความรู้” ได้ไม่เพียงพอ

กระบวนการวิจัยยังมีแนวโน้มให้นักวิชาการหรือผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้กำหนดโจทย์ ขณะที่ชุมชน และเจ้าของปัญหามักอยู่ในฐานะ “ผู้ให้ข้อมูล” มากกว่า “ผู้ร่วมสร้างความรู้” จึงควรปรับระบบวิจัยให้เกิดการร่วมสร้างองค์ความรู้ (Co-creation of Knowledge) โดยเปิดให้คนในพื้นที่มีส่วนร่วมตั้งแต่การกำหนดโจทย์ออกแบบวิธีการวิจัย ไปจนถึงการนำผลการวิจัยไปใช้ รวมทั้งเปิดพื้นที่ให้ภูมิปัญญาชุมชน และ “ความรู้กระแสรอง” เชื่อมโยงกับระบบความรู้กระแสหลัก

2 ระบบวิจัยยังขาดความยืดหยุ่นและการบูรณาการข้ามศาสตร์

ปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อมมีความซับซ้อนและไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยศาสตร์หรือมุมมองเดียว ระบบวิจัยจึงต้องรองรับวิธีการสร้างความรู้ที่หลากหลาย พร้อมส่งเสริม **เครือข่ายนักวิจัยข้ามศาสตร์ ข้ามสถาบัน และข้ามภูมิภาค** เพื่อเชื่อมองค์ความรู้และประสบการณ์จากพื้นที่ต่าง ๆ ในการรับมือกับปัญหาเชิงระบบ

3 งานวิจัยกับการกำหนด และขับเคลื่อนนโยบายยังขาดการเชื่อมโยงตั้งแต่ต้นทาง

งานวิจัยจำนวนหนึ่งอาจสร้างองค์ความรู้ได้ แต่ไม่สามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในทางปฏิบัติ เนื่องจากผู้ใช้ประโยชน์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้น จึงควรสร้าง พันธะและเป้าหมายร่วม (Commitment) ร่วม ระหว่าง นักวิจัย หน่วยงานรัฐ ท้องถิ่น ชุมชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียตั้งแต่การกำหนดโจทย์ พร้อมพิจารณาเงื่อนไขการนำไปใช้จริง ทั้งกฎหมาย งบประมาณบุคลากร พัสดุ อำนาจ หน้าที่ และขีดความสามารถของหน่วยปฏิบัติ

4 ฐานข้อมูลและหลักฐานเชิงนโยบายยังไม่สามารถสะท้อนความแตกต่างและกลุ่มที่ถูกมองข้าม

การออกแบบนโยบายแบบมาตราฐานเดียวสำหรับทุกคน (One-Size Fits-All) ไม่สามารถตอบโจทย์กลุ่มประชากรและพื้นที่ที่มีบริบทแตกต่างกันได้ ขณะเดียวกันการขาดข้อมูลของกลุ่มเปราะบางทำให้คนบางกลุ่ม “ไม่ถูกมองเห็น” ในกระบวนการนโยบาย จึงจำเป็นต้องพัฒนาฐานข้อมูลที่ครอบคลุมกลุ่มเปราะบางและพื้นที่ชายขอบรวมถึงเก็บข้อมูลผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างรอบด้านเพื่อให้เห็นทั้งผู้ได้รับประโยชน์ ผู้เสียประโยชน์ และผลกระทบที่แตกต่างกันของนโยบาย

5 ระบบวิจัยยังขาดกลไกสะสมและต่อยอดองค์ความรู้ในระยะยาว

งานวิจัยไม่ควรสิ้นสุดพร้อมกับโครงการ แต่ควรสร้างระบบนิเวศความรู้ (Knowledge Ecosystem) ที่สามารถสะสมข้อมูล เครื่องมือ วิธีการ บทเรียน และองค์ความรู้ไว้เป็นฐานกลาง เพื่อให้นักวิจัย หน่วยงาน และชุมชนสามารถนำไปใช้และต่อยอดได้ ลดการเริ่มต้นใหม่หรือทำงานซ้ำ และทำให้การลงทุนด้านการวิจัยสร้างผลกระทบต่อเนื่องในระยะยาว

6 ระบบวิจัยและนโยบายต้องให้ความสำคัญกับความเป็นธรรมในการกระจาย “โอกาสและความเสี่ยง”

การพัฒนาหรือนโยบายหนึ่งอาจสร้างประโยชน์แก่คนบางกลุ่ม แต่สร้างต้นทุนและความเสี่ยงให้กับอีกกลุ่มหนึ่ง การวิจัยจึงต้องตั้งคำถามว่า “ใครได้ประโยชน์ ใครรับต้นทุน และใครรับความเสี่ยง” พร้อมให้ความสำคัญกับเสียงของกลุ่มเปราะบางและพื้นที่ที่อยู่ห่างจากศูนย์กลางอำนาจ โดยเป้าหมายของการเติบโตอย่างทั่วถึง (Inclusive Growth) ไม่ควรอยู่เพียงการทำให้ทุกคนได้รับประโยชน์ แต่ต้องทำให้ “คนที่อยู่ไกลที่สุดและมีโอกาสน้อยที่สุดได้รับประโยชน์จากการพัฒนามากขึ้น” และสามารถมีส่วนร่วมในการกำหนดโจทย์การพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของตนเองได้

Closing the Gap: Pathways to Inclusive Growth

ปิดช่องว่าง สร้างการเติบโตที่ทั่วถึง

VISUAL SUMMARY 28.08.2026 # 4

POLICY DIALOGUE SERIES

สอวช

การเติบโตที่มีความหมาย

ปรับแนวคิดต้องรู้ว่า – คนไม่ได้ตั้งใจเกิดมาจน แต่ปัญหาคือ 'ระบบ'

มนุษยวิทยาช่วยเชื่อมปัญหาระดับมหภาคให้ถูกเข้าใจมองเห็นครบมิติ

รากปัญหา

กระบวนการสะสมทุนแต่อดีต (ตันร์ตันโกสินทร์)

- ผู้มีอำนาจ
- คหบดีชาวจีนโพ้นทะเล
- ค้าขาย สัมปทาน ความสัมพันธ์
- ไพร่ประชาชน
- สิทธิ การศึกษา
- พิ่งทรัพยากร พ.ร.บ / กฎหมาย กลไกการกีดกัน

ความเหลื่อมล้ำเกิดข้ามรุ่นระบบสังคม

สงคราม

กฎหมาย ทุนนิยมสีเขียว

การศึกษา กระแสรองหายไป

การผลิตผันทางการเมือง

กลุ่มที่ถูกทิ้งไว้เบื้องหลัง บุกเบิกที่ เช่น กลุ่มชาติพันธุ์

ระบบสังคม ภูมิประเทศ กฎบางอย่าง

สร้างความเหลื่อมล้ำ

วิจัย + แนวคิด ความสัมพันธ์ระหว่างคน

ใช้งานสังคม-สงเคราะห์อย่างเป็นระบบ เช่น ระบบสวัสดิการ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย แนวทางสร้าง IMPACT ต่อสังคม

LOCAL NEED

พื้นที่ร่วมกำหนด

ลดความยากจนข้ามรุ่น เพิ่มการ EMPOWERMENT

ความต่อเนื่องของนโยบาย

- ลงทุนทางสังคม ระบบสวัสดิการที่รองรับกลุ่มคนเปราะบาง + ขาดโอกาสอย่างเพียงพอด้วย
- เพิ่มการศึกษากระแสรองมากขึ้น เพื่อสมดุลแนวคิดลดทุนนิยมสีเขียว

บูรณาการหน่วยงานราชการทำงานร่วมกัน หน่วยงาน + วิจัย + ใช้จริง

บูรณาการงานวิจัย

HOLISTIC ร่วมคนพื้นที่ ร่วมหลายศาสตร์ APPROACH

สร้างระบบนิเวศวิจัย

BIO ENGINEER · TECH · HUMAN · SOCIAL SCIENCE

- ฐานข้อมูลร่วม ที่ครบ + REAL TIME เป็นระบบเพื่อวิจัยแก้ปัญหาได้จริง
- แผนพัฒนาความเสี่ยง และมองหาโอกาส

วิจัยใช้ง่าย ระบบรับรอง งบพอ ต่อเนื่อง วิธีเข้าถึงได้หลากหลาย

KNOW LEDGE ACCESSIBILITY

ทำให้เห็นว่าทุกความเสี่ยง ใครส่งเสียงไม่ถึง - ใครมีทุนอะไร

SOCIAL DATA PLATFORM

คลังความรู้ รวมงานวิจัย

มุมมองต่อการมองปัญหาเพื่อ ชุมชนพื้นที่

- คนพื้นที่ร่วมกำหนดโจทย์วิจัย และผู้ใช้นโยบายร่วมกำหนดปัญหา

เปิดโอกาสให้ความรู้ทำงาน ได้ทดลองนวัตกรรม สร้างระบบใหม่

HOW ประเทศไทยจะออกแบบระบบนโยบาย + วิจัยเพื่อลดความเหลื่อมล้ำอย่างมีส่วนร่วม

รศ. ดร. อนุสรณ์ อุณโณ | รศ. ดร. อัจฉรา ชลายนนาวิน | รศ. ดร. อุ่นเรือน เล็กน้อย | ดร. บุญวรา สุมะโน เจนพิ่งพร ผู้ดำเนินรายการ

CLOSING THE GAP: PATHWAY TO INCLUSIVE GROWTH | 28.08.2026 | POLICY DIALOGUE SERIES #4 AT NXPO, BANGKOK

05

POLICY DIALOGUE

A Fairer Future: Advancing Equity through Social Sciences, Humanities, and Arts

ขับเคลื่อนสังคมที่เป็นธรรมด้วยสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์และศิลปกรรมศาสตร์

“ความเป็นธรรมต้องเริ่มจากการยอมรับความหลากหลาย เปิดโอกาสให้ทุกคนเข้าถึงองค์ความรู้ มีส่วนร่วมและได้รับประโยชน์จากการพัฒนา โดยบูรณาการสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศิลปกรรมศาสตร์ กับวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีและศาสตร์อื่น ๆ เพื่อขับเคลื่อนระบบ อววน. ที่เข้าใจความแตกต่างของผู้คนและพื้นที่และไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง”

05

A Fairer Future: Advancing Equity through Social Sciences, Humanities, and Arts
ขับเคลื่อนสังคมที่เป็นธรรมด้วยสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศิลปกรรมศาสตร์

4 มิติความเป็นธรรม สู่การขับเคลื่อนอนาคตด้วยสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศิลปกรรมศาสตร์ การสร้าง “A Fairer Future” คือการออกแบบระบบที่มองเห็นความแตกต่าง เปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมและกระจายประโยชน์จากการพัฒนาอย่างเป็นธรรม โดยเฉพาะในบริบทของระบบอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อววน.) ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อการสร้างความรู้ โอกาส และทิศทางการพัฒนาประเทศ

1 ความเป็นธรรมด้านวัฒนธรรมและการยอมรับความหลากหลาย : การมองเห็นและยอมรับความแตกต่างและสร้างระบบที่ทำให้ทุกคนเข้าถึงโอกาสได้จริง

ความเป็นธรรมไม่ใช่การปฏิบัติต่อทุกคนเหมือนกัน แต่ต้องคำนึงถึงความแตกต่างด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ภาษา อัตลักษณ์ พื้นที่ และเงื่อนไขชีวิต โดยยึดหลักการยอมรับ (Recognition) การเข้าถึง (Access) และการมีอำนาจร่วม (Participation/Shared Power) การสร้างสังคมที่เป็นธรรมต้องพัฒนาสมรรถนะในการอยู่ร่วมกับความหลากหลาย ทั้งการรู้เท่าทันอคติและความได้เปรียบของตน เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ของบุคคลกับโครงสร้างทางสังคม สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศิลปกรรมศาสตร์เป็นฐานสำคัญของระบบความรู้ที่เป็นธรรม โดยช่วยให้มองเห็นโครงสร้างอำนาจ เข้าใจประสบการณ์และคุณค่าความเป็นมนุษย์ และทำให้เสียงของกลุ่มต่าง ๆ ปรากฏในพื้นที่สาธารณะ จึงช่วยให้ระบบ อววน. ตั้งคำถามได้ว่า “ใครได้ประโยชน์ ใครรับความเสี่ยง และเสียงของใครหายไปจากระบบ” ไม่ให้การตัดสินใจยึดเฉพาะเทคโนโลยีหรือตัวชี้วัดเชิงปริมาณ ระบบความรู้ควรเปลี่ยนจากการ “ศึกษาเกี่ยวกับผู้คน” ไปสู่การ “สร้างความรู้ร่วมกับผู้คน”

2 ความเป็นธรรมด้านความรู้และโอกาส : เปลี่ยนองค์ความรู้ให้เป็นเส้นทางแห่งโอกาสและเปิดให้ประชาชนเป็นผู้ร่วมสร้างความรู้ไม่ใช่เพียงผู้รับความรู้

ความเป็นธรรมอาจไม่ใช่เพียงการทำให้ทุกคน “ได้รับสิทธิเท่ากัน” แต่ต้องมองไปถึงเงื่อนไข กลไก และการสนับสนุนที่เหมาะสม หากพิจารณาความเป็นธรรมด้านความรู้และโอกาส อาจแบ่งได้เป็น 3 มิติสำคัญ ได้แก่ 1) ความเป็นธรรมในการเข้าถึง 2) ความเป็นธรรมด้านคุณภาพและความต่อเนื่อง และ 3) ความเป็นธรรมในการเปลี่ยนองค์ความรู้ไปสู่โอกาส หากย้อนกลับมามองภารกิจของระบบ อววน. เราต้องตั้งคำถามว่า องค์ความรู้ที่เราสร้างขึ้นสามารถเปลี่ยนไปเป็นโอกาสและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนได้อย่างไร ความเป็นธรรมด้านความรู้ต้องก้าวจาก “การเข้าถึงความรู้” ไปสู่ “การมีส่วนร่วมและมีอำนาจในการสร้างความรู้” โดยประชาชนและชุมชนไม่ควรเป็นเพียงแหล่งข้อมูล กลุ่มตัวอย่าง หรือผู้รับประโยชน์ แต่ควรมีบทบาทตั้งแต่การนิยามปัญหา กำหนดโจทย์ออกแบบและทดลองทางเลือก ไปจนถึงการนำไปใช้และประเมินผล ผ่านกระบวนการ Co-creation ที่มีการแบ่งปันอำนาจตัดสินใจอย่างแท้จริง นอกจากนี้ เมื่อพูดถึงนวัตกรรมสังคมเราอาจไม่ได้หมายถึงเพียงผลิตภัณฑ์ใหม่หรือกลไกใหม่ แต่ครอบคลุมถึงกระบวนการ วิธีการทำงาน รูปแบบความร่วมมือ และกติกาใหม่ ๆ ที่ตอบสนองความต้องการของสังคม รวมทั้งเพิ่มความสามารถของประชาชนและภาคส่วนต่าง ๆ ให้สามารถร่วมกันแก้ปัญหาและขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงได้ การขับเคลื่อนดังกล่าว ต้องบูรณาการความรู้จากหลายภาคส่วนและหลายศาสตร์ โดยเชื่อมความรู้ทางวิชาการและนโยบายเข้ากับความรู้จากประสบการณ์และบริบทพื้นที่การทำความเข้าใจโครงสร้างอำนาจ คุณค่าของมนุษย์ ความแตกต่างของกลุ่มคน และการสื่อสาร

3 ความเป็นธรรมด้านนวัตกรรม การลงทุนและการเปลี่ยนผ่าน : เปลี่ยนจากการมุ่งสร้างความเป็นเลิศและมูลค่าทางเศรษฐกิจ สู่การสร้างและกระจายประโยชน์อย่างเป็นธรรม

ระบบวิจัยและนวัตกรรมที่เป็นธรรมไม่ควรมุ่งเพียงการสร้างผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ แต่ต้องขยายเป้าหมายไปสู่การสร้างและกระจายประโยชน์จากนวัตกรรมอย่างเป็นธรรม เพื่อให้การสร้างความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจดำเนินควบคู่กับการลดความเหลื่อมล้ำและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน การออกแบบระบบ อววน. ที่เป็นธรรมควรให้ความสำคัญกับ 5 ประเด็นหลัก ได้แก่ ความเป็นธรรมในการกระจายผลประโยชน์ (Distributive Justice) การสร้างสมดุลระหว่างแรงจูงใจในการลงทุนกับการเข้าถึง (Incentive–Access Balance) องค์ความรู้และเทคโนโลยี การสร้างระบบนิเวศนวัตกรรมที่ครอบคลุม (Inclusive Innovation Ecosystem)โดยใช้และเชื่อมโยงกลไกที่มีอยู่ทั้งหน่วยบริหารและจัดการทุนวิจัยและนวัตกรรม แหล่งทุน และภาคส่วนต่างๆ ให้สามารถร่วมกำหนดทิศทางและขับเคลื่อนแผน อววน. ไปสู่เป้าหมายด้านความเป็นธรรมร่วมกัน และการออกแบบการลงทุนบนฐานพื้นที่ (Place-based Design) นำความต้องการ เงื่อนไข และบริบทเฉพาะของแต่ละพื้นที่มาเป็นส่วนหนึ่งของการออกแบบการลงทุน เนื่องจากองค์ความรู้เทคโนโลยี หรือนวัตกรรมเดียวกันอาจไม่สามารถตอบโจทย์ทุกพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม การเปลี่ยนผ่านอุตสาหกรรมต้องเป็นการเปลี่ยนผ่านที่เป็นธรรม (Just Transition) โดยไม่พิจารณาเฉพาะความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีหรือความสามารถในการดึงดูดการลงทุน แต่ต้องคำนึงถึงผลกระทบทางสังคมที่ตามมาทั้งการพัฒนาทักษะใหม่ (Reskill) ระบบคุ้มครองทางสังคม (Social Safety Net) การถ่ายทอดเทคโนโลยีและการสนับสนุนให้ SME สามารถนำองค์ความรู้ และศักยภาพเดิมไปต่อยอดสู่อุตสาหกรรมใหม่เพื่อไม่ให้ต้นทุนของการเปลี่ยนผ่านตกอยู่กับคนบางกลุ่มเพียงฝ่ายเดียว สังคมศาสตร์มีบทบาทสำคัญในการออกแบบระบบให้การเปลี่ยนผ่านมีความเป็นธรรม ตั้งแต่การวิเคราะห์ผลกระทบต่อแรงงานและพื้นที่การออกแบบนโยบายสังคมและกลไกสนับสนุนผู้ได้รับผลกระทบไปจนถึงการบูรณาการมิติด้านธรรมาภิบาล (Governance) จริยธรรม (Ethics) ความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมเข้ากับการพัฒนาอุตสาหกรรม รวมถึงการออกแบบพันธะทางสังคม (Social Contract) เพื่อให้การลงทุนจากต่างประเทศนำไปสู่การถ่ายทอดองค์ความรู้และทักษะ และสร้างประโยชน์แก่คนและพื้นที่ที่รองรับการลงทุนอย่างแท้จริง

4 ความเป็นธรรมด้านสถาบันและธรรมาภิบาล : ขยับจาก Participation สู่ Meaningful Engagement

การก้าวจากการมองธรรมาภิบาลเพียงในฐานะโครงสร้างกฎเกณฑ์ หรือกลไกควบคุม ไปสู่ธรรมาภิบาลที่ครอบคลุมทั้งระบบนิเวศ กระบวนการ การมีส่วนร่วม การประเมินผลและการเรียนรู้เพื่อพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เครื่องมือและแนวทางสอดคล้องกับพฤติกรรมและบริบทจริงของผู้คน การมีส่วนร่วมจึงควรยกระดับจากการเปิดพื้นที่ในเชิงรูปแบบไปสู่การมีส่วนร่วมอย่างมีความหมาย (Meaningful Engagement) ที่มีการรับฟัง แลกเปลี่ยน และโต้ตอบอย่างแท้จริง พร้อมเสริมพลังผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ขณะเดียวกัน สถาบันและนโยบายสาธารณะต้องทำงานเชิงรุก สามารถมองเห็นแนวโน้มและประเมินความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี พฤติกรรม และบริบททางสังคม เพื่อเตรียมมาตรการรับมือก่อนที่ปัญหาจะเกิดขึ้น ธรรมาภิบาลที่ดีต้องเป็นระบบที่เรียนรู้และปรับตัวได้ การประเมินผลจึงไม่ควรมุ่งเพียงพิสูจน์ความสำเร็จ แต่ต้องช่วยให้สถาบันเรียนรู้ทั้งจากสิ่งที่ได้ผลและไม่ได้ผล และนำบทเรียนกลับไปปรับปรุงนโยบายอย่างต่อเนื่อง โดยการวิจัยประเมินผล (Evaluation Research) สามารถเป็นกลไกสำคัญในการเชื่อมการประเมินเข้ากับการเรียนรู้และการพัฒนา (Learning and Development) ของสถาบัน ท้ายที่สุดการขับเคลื่อนระบบ อววน. จำเป็นต้องมีโครงสร้างพื้นฐานด้านข้อมูลที่มีคุณภาพ เพื่อสนับสนุนการออกแบบ ติดตามและประเมินนโยบาย โดยต้องกำหนดให้ชัดว่าใครรับผิดชอบข้อมูล ข้อมูลใดควรถูกจัดเก็บ จัดเก็บอย่างไร และนำไปใช้เพื่ออะไร การเชื่อมโยงข้อมูล องค์ความรู้ด้านสังคมศาสตร์ การมีส่วนร่วมและการเรียนรู้เข้าด้วยกัน จะช่วยให้สถาบันและนโยบายสาธารณะ โปร่งใส ปรับตัวได้ และตอบสนองต่อความเป็นจริงของสังคมได้มากขึ้น

การวิจัยประเมินผล (Evaluation Research) สามารถเป็นกลไกสำคัญในการเชื่อมการประเมินเข้ากับการเรียนรู้และการพัฒนา (Learning and Development)

จินตนาภาพใหม่ของมหาวิทยาลัยไทย (Reimagining Universities) เพื่อร่วมสร้างสังคมที่เป็นธรรม

ทั้ง 4 มิติสะท้อนว่า ความเป็นธรรมไม่ใช่เพียงผลลัพธ์ปลายทางของการพัฒนา แต่ต้องเป็นหลักการที่ฝังอยู่ตลอดกระบวนการ ซึ่งนำกลับมาสู่คำถามสำคัญต่อบทบาทของ “มหาวิทยาลัย” ว่ายังคงเป็นพื้นที่แห่งโอกาสสำหรับคนทุกกลุ่มหรือไม่ และองค์ความรู้ที่สร้างขึ้นสามารถตอบโจทย์สังคมและลดความเหลื่อมล้ำได้เพียงใด มหาวิทยาลัยกำลังถูกผลักให้เปลี่ยนจาก สถาบันแห่งการเรียนรู้และการบ่มเพาะภูมิปัญญา ไปสู่สถาบันที่ต้องแข่งขันเพื่อความอยู่รอดมากขึ้น คำถามเหล่านี้จึงนำไปสู่การทบทวนจุดยืนและเป้าหมายของมหาวิทยาลัยและการสร้างจินตนาภาพใหม่ของมหาวิทยาลัยไทย (Reimagining Universities) เพื่อร่วมสร้างสังคมที่เป็น

มหาวิทยาลัยต้องกลับมาเป็น “พื้นที่แห่งโอกาสสำหรับทุกคน” และออกแบบมหาวิทยาลัยทั้งระบบจากเป้าหมาย “ความเป็นธรรม”

ต้องย้อนกลับมาทบทวนองค์ประกอบทั้งระบบ ตั้งแต่การรับนักศึกษา หลักสูตร งานวิจัย ระบบประเมินอาจารย์ การจัดสรรทรัพยากร ไปจนถึงความร่วมมือกับสังคม ให้สอดคล้องกับเป้าหมายดังกล่าว คำถามสำคัญจึงไม่ใช่เพียงว่า “มหาวิทยาลัยมีความเป็นเลิศเพียงใด” แต่คือ มหาวิทยาลัยจะใช้ความเป็นเลิศของตนเพื่อขยายโอกาส ลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างสังคมที่เป็นธรรมได้อย่างไร

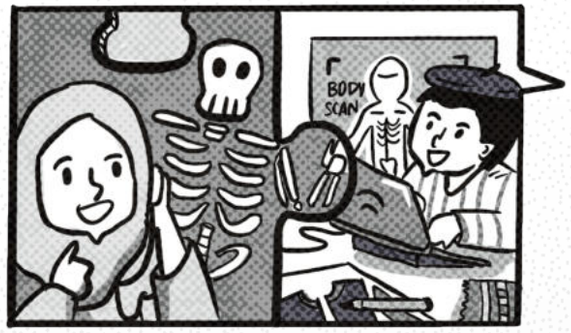
เปิดพื้นที่ให้มหาวิทยาลัยกำหนดความเป็นเลิศตามพันธกิจของตนเอง

มหาวิทยาลัยไม่จำเป็นต้องแข่งขันภายใต้มาตรฐานเดียวกันทั้งหมด แต่ควรสามารถกำหนดจุดยืนและพันธกิจตามศักยภาพและบริบทของตน โดยให้การขยายโอกาสลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างความเป็นธรรมเป็นส่วนหนึ่งของคุณค่าและความเป็นเลิศของมหาวิทยาลัย

ปรับระบบแรงจูงใจให้สอดคล้องกับพันธกิจและคุณค่าที่สร้างต่อสังคม

ระบบประเมินอาจารย์ การจัดสรรทุน และการประเมินมหาวิทยาลัยควรให้คุณค่ากับการนำองค์ความรู้ไปตอบโจทย์ประเทศ แก้ปัญหาสังคม และสร้างผลกระทบต่อประชาชน ควบคู่กับการรักษาคุณภาพและความเป็นเลิศทางวิชาการ

เชื่อมการเรียนรู้ “ข้ามศาสตร์–ข้ามห้องเรียน–สู่พื้นที่จริง”

พัฒนาหลักสูตรที่ยืดหยุ่นและเปิดพื้นที่ให้เกิดการเรียนรู้ข้ามศาสตร์ เชื่อมองค์ความรู้กับโจทย์จริงของสังคม เพื่อพัฒนาทั้งความรู้ ทักษะ การแก้ปัญหา การทำงานร่วมกับผู้อื่น และความสามารถในการเข้าใจผู้คนและบริบทที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมองค์ความรู้ในสาขาของตนกับปัญหาความเหลื่อมล้ำและนำความรู้ไปใช้สร้างการเปลี่ยนแปลงได้

เปลี่ยนจาก Participation สู่ Engagement และการเป็นหุ้นส่วนของสังคม

มหาวิทยาลัยต้องก้าวออกจาก “หอคอยงาช้าง” และเปิดให้ชุมชน ภาครัฐ ภาคเอกชน และผู้ได้รับผลกระทบจากปัญหาเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการมหาวิทยาลัย ตั้งแต่การออกแบบหลักสูตร การเรียนการสอน การวิจัย ไปจนถึงการผลิตบัณฑิตพร้อมวัดความสำเร็จจากความสามารถในการสร้างโอกาส ลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างการเปลี่ยนแปลงที่มีคุณค่าต่อสังคม

> ก้าวออกจาก “หอคอยงาช้าง” และเปิดให้ชุมชน ภาครัฐ ภาคเอกชน และผู้ได้รับผลกระทบจากปัญหา เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการมหาวิทยาลัย

ประเด็นเชิงนโยบาย
Policy Issues

1 กำหนดให้ “ความเป็นธรรม” เป็นเป้าหมายร่วมของระบบ อววน.

ขยายเป้าหมายจาก ความเป็นเลิศและมูลค่าทางเศรษฐกิจ สู่การสร้างคุณค่าต่อสังคม (Social Value) โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วม การเข้าถึง การกระจายประโยชน์และความเสี่ยง ตลอดจนผลลัพธ์ด้านการลดความเหลื่อมล้ำตลอดห่วงโซ่ของระบบ อววน.

2 ส่งเสริมการสร้างองค์ความรู้ร่วมกับสังคม

เปิดโอกาสให้ประชาชนชุมชน และผู้ได้รับผลกระทบมีบทบาทในฐานะผู้ร่วมสร้างความรู้ (Co-creator) ตั้งแต่การกำหนดโจทย์การสร้างองค์ความรู้ การทดลอง จนถึงการประเมินผล ผ่านกระบวนการสร้างสรรค์ร่วม (Co-creation) การวิจัยข้ามศาสตร์ (Transdiscip linary Research) และ Policy Lab/Living Lab เพื่อเชื่อมโยงองค์ความรู้ทางวิชาการกับความรู้และบริบทของพื้นที่

3 พัฒนาระบบนิเวศนวัตกรรมที่ครอบคลุมและส่งเสริมการเปลี่ยนผ่านที่เป็นธรรม

สร้างสมดุลระหว่างแรงจูงใจในการพัฒนานวัตกรรมและการเข้าถึง (Incentive–Access Balance) เพื่อให้ SMEs ชุมชน และกลุ่มที่เสียเปรียบสามารถเข้าถึงองค์ความรู้เทคโนโลยี แหล่งทุน และโอกาส พร้อมส่งเสริมนวัตกรรมที่ครอบคลุม (Inclusive Innovation) การพัฒนาบนฐานพื้นที่ (Place-based Approach) และการเปลี่ยนผ่านที่เป็นธรรม (Just Transition) เพื่อรองรับและลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี และอุตสาหกรรม

4 ยกระดับธรรมาภิบาลสู่ระบบที่มีส่วนร่วมเรียนรู้และปรับตัวได้

พัฒนาจากการกำกับที่เน้นกฎเกณฑ์และโครงสร้าง ไปสู่การมีส่วนร่วมอย่างมีความหมาย (Meaningful Engagement) การคาดการณ์อนาคต (Foresight) และการบริหารความเสี่ยง (Risk Management) ควบคู่กับการพัฒนาตัวชี้วัดที่สะท้อนผลลัพธ์การประเมินผลกระทบทางสังคม (Social Impact Evaluation) และธรรมาภิบาลข้อมูล (Data Governance) เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้และปรับปรุงนโยบายอย่างต่อเนื่อง

5 ยกระดับบทบาทมหาวิทยาลัยให้เป็นกลไกสำคัญในการสร้างโอกาสและความเป็นธรรม

ส่งเสริมให้มหาวิทยาลัยสามารถกำหนด พันธกิจและความเป็นเลิศตามศักยภาพและบริบทของสถาบัน พร้อมปรับระบบรับเข้าหลักสูตร งานวิจัย ระบบแรงจูงใจ และความร่วมมือกับสังคมให้สอดคล้องกับพันธกิจ รวมทั้งส่งเสริมบทบาทการเป็นตัวกลางเชื่อมโยงองค์ความรู้ (Knowledge Broker /Intermediary Institution) เพื่อเชื่อมโยงองค์ความรู้และทรัพยากรกับความต้องการของสังคมและพื้นที่อันนำไปสู่การขยายโอกาสและลดความเหลื่อมล้ำ

A FAIRER FUTURE

VISUAL SUMMARY 14.09.2026 # 5

POLICY DIALOGUE SERIES

สอวช

การขับเคลื่อนสังคมที่เป็นธรรมด้วย สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศิลปกรรมศาสตร์

ความเป็นธรรมด้าน **วัฒนธรรม**
- อัตลักษณ์
- ภาษา
- ความทรงจำ
- วิถีชีวิต

ความเป็นธรรม **ทางนโยบาย**
นึกถึงความเป็นมนุษย์ของผู้ที่ได้รับผลกระทบ

สร้าง ECO SYSTEM ที่ DYNAMIC

โอกาสเข้าถึงสิทธิ ไม่สูญเสียโอกาส

สิทธิ
- มนุษยชน
- วัฒนธรรม

สร้างการยอมรับ
- เห็นอคติของตัวเอง
- เห็นโครงสร้างทางสังคม+การเมือง
- ทำให้รู้สึกถึงตัวตน+ศักดิ์ศรีของกลุ่มคนที่แตกต่าง
- ทำให้คนสัมผัสได้

INTER DISCIPLINE
- นำนโยบายไปปฏิบัติข้ามสาย
- ทำงานร่วมกันในการกำหนดนโยบาย

หลักคิด FAIR อย่างไร?

"พูดถึงการเข้าถึง ต้องดูที่ **ต้นทุน** + มองความต้องการของ **คนพื้นที่** ไม่ใช่ส่วนกลาง"

ความเป็นธรรม + **นวัตกรรม TECHNOLOGY**
ความรู้และโอกาส
- การเข้าถึงทรัพยากร
- คุณภาพ
- เปลี่ยนสู่คุณภาพชีวิตที่ดี
- ออกแบบให้ระบบสมดุล
- ธุรกิจ
- กลุ่มคนตัวเล็ก

HOW

อำนาจร่วมของผู้คนที่แตกต่าง
- ตัดสินร่วม
- CREATE จากคนพื้นที่
- เป็นเจ้าของเรื่องเอง

บูรณาการกลไก+ระบบเชื่อมโยงความรู้สู่คุณภาพชีวิต
- ใครกำหนดโจทย์วิจัย
- รายวิชาในสถาบันการศึกษา
- นิยามปัญหา
- เปิดพื้นที่วิจัย
- ติดตามประเมิน
- LIVING LAB

เข้าใจโจทย์แบบ INTERDISCIPLINE ให้ได้จริง

เชื่อมผู้คนที่อยู่ใน ECO SYSTEM
CO-CREATION & EMPOWERMENT
- PLATFORM แผนที่ความเหลื่อมล้ำ + โอกาสระดับพื้นที่
- กลไกอวยน.
- องค์กรเชื่อมประสาน
- INTERMEDIARY INSTITUTION

ระบบนิเวศทางนวัตกรรมที่ INCLUSIVE
- แนวคิดทรัพย์สินทางปัญญาแบบกลุ่ม
- ร่วมคนที่ได้รับผลกระทบด้วย

เข้าใจการเปลี่ยนผ่านอุตสาหกรรม
- GLOBAL VALUE CHAIN
- FDI LOCATION
- การบริหารโครงสร้างทุน
- DATA การเปิดเผยข้อมูลส่งเสริมธรรมาภิบาล
- การประเมินผลความสัมเหลว
- การจัดทำตัวชี้วัด

การมีส่วนร่วมที่มีความหมาย
- เข้าใจพฤติกรรมของคน
- นโยบายที่อิงจากคนที่มีผลกระทบ

REIMAGINING UNIVERSITIES

คำถาม: มหาวิทยาลัยไทยเป็นพื้นที่แห่งโอกาสสำหรับคนทุกกลุ่มอยู่หรือไม่?
- เปิดกว้าง & ปลอดภัยกับคนทุกคน?
- ผลิตผลงานวิจัยที่เป็นธรรม?
- บริหารมหาวิทยาลัยด้วยความเป็นธรรมหรือไม่?

สถานการณ์: ปัญหาจากแนวคิด NEO-LIBERALISM ที่ผลักมหาวิทยาลัยออกนอกระบบ
- จากหน้าที่ให้ความรู้อย่างสิ้นเชิง
- สู่การสร้างรายได้เพื่อการอยู่รอดทางเศรษฐกิจ

พลวัตทางการเมือง & สังคมมีอิทธิพลต่อการลดทอนคุณค่า

WAY OUT
- การกำหนดเป้าหมายตัวตนของมหาวิทยาลัยที่มีความหมายต่อมนุษย์
- ปรับการประเมินใหม่
- การจัดสรรทุนวิจัย
- ปลูกฝังความเป็นธรรมจากพื้นที่จริง!!
- ร่วมมือภาคีจับมือกระดิกไปร่วมกัน

A FAIRER FUTURE ขับเคลื่อนสังคมที่เป็นธรรมด้วยสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ศิลปกรรมศาสตร์ | 14.09.2026 | POLICY DIALOGUE SERIES #5 AT NXPO, BANGKOK

บทสรุป

5 ทิศทางสำคัญสู่การพัฒนาประเทศด้วยสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศิลปกรรมศาสตร์

การยกระดับบทบาทของสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศิลปกรรมศาสตร์ คือการปรับตำแหน่งขององค์ความรู้ให้เป็นฐานความรู้เชิงยุทธศาสตร์ของประเทศ ที่ทำงานร่วมกับวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม เพื่อทำความเข้าใจมนุษย์ สังคม วัฒนธรรม และผลกระทบของการเปลี่ยนแปลง ตลอดจนช่วยกำหนดทิศทางการพัฒนาที่ตอบโจทย์ทั้งเศรษฐกิจ สังคม คุณภาพชีวิต และความเป็นธรรม

1 จากการ “ตามการเปลี่ยนแปลง” สู่การ “สร้างฐานความรู้เพื่อร่วมกำหนดอนาคตประเทศ”

สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศิลปกรรมศาสตร์ ควรเข้ามามีบทบาทตั้งแต่ต้นของกระบวนการมองอนาคตและกำหนดทิศทางประเทศ โดยขยับจากการศึกษาปัญหาเฉพาะประเด็นไปสู่การสร้างมุมมองเชิงระบบที่มองเห็นภาพรวมและความเชื่อมโยงของปัญหา (Big Perspective) และเชื่อมแนวโน้มด้านเศรษฐกิจสังคม วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี เข้ากับพฤติกรรมมนุษย์ คุณค่า วัฒนธรรม ความสัมพันธ์ทางสังคม และคุณภาพชีวิต และประเทศไทยจำเป็นต้องสร้างฐานองค์ความรู้ที่สามารถอธิบายสังคมไทยจากบริบทของตนเอง โดยเชื่อมโยงองค์ความรู้สากลกับภูมิปัญญา ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และบริบทของพื้นที่ เพื่อพัฒนาแนวคิด เครื่องมือ และทางเลือกเชิงนโยบายที่เหมาะสมกับประเทศ เป้าหมายจึงไม่ใช่เพียงการทำให้ประเทศไทยสามารถปรับตัวตามความเปลี่ยนแปลง แต่ต้องเพิ่มขีดความสามารถในการ คาดการณ์ เลือกทิศทางและร่วมกำหนดอนาคตที่พึงประสงค์ บนฐานความรู้และความเข้าใจสังคมอย่างรอบด้าน

2 จากการ “ใช้ความรู้ประกอบนโยบาย” สู่การ “สร้างระบบนโยบายที่ใช้ความรู้ เรียนรู้ และปรับตัวได้”

สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศิลปกรรมศาสตร์ ไม่ควรถูกจำกัดอยู่เพียงการผลิตข้อมูลหรือหลักฐานเพื่อประกอบการตัดสินใจ แต่ต้องเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของวงจรนโยบายตั้งแต่ต้นจนจบ ประเทศไทยควรพัฒนากลไกเชื่อมโยงองค์ความรู้ หลักฐาน และการกำหนดนโยบาย (Science–Policy Interface) เพื่อให้นักวิจัย ผู้กำหนดนโยบาย หน่วยงานปฏิบัติ มหาวิทยาลัย ท้องถิ่น ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และประชาชน สามารถทำงานร่วมกันได้ตั้งแต่ต้น พร้อมพัฒนาฐานข้อมูล ระบบติดตามและประเมินผล และระบบความรับผิดชอบ (Accountability) ที่ให้ความสำคัญกับผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นต่อประชาชนมากกว่าจำนวนโครงการหรือกิจกรรม ควบคู่กันนั้น ควรปรับกฎหมาย กฎระเบียบ งบประมาณ และกระบวนการบริหารภาครัฐให้มีความยืดหยุ่น พร้อมนำ การคาดการณ์อนาคต (Foresight) การทดลองเชิงนโยบายและการทดลองในพื้นที่จริง (Policy Lab/Living Lab) การบริหารความเสี่ยง (Risk Management) และการกำกับดูแลที่สามารถเรียนรู้และปรับตัวได้ (Adaptive Governance) มาใช้ เพื่อให้ระบบนโยบายสามารถทดลอง เรียนรู้จากหลักฐานและผลที่เกิดขึ้นจริง และปรับตัวให้ทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง

3 จากการ “ผลิตกำลังคน” สู่การ “ศักยภาพมนุษย์ตลอดช่วงชีวิต”

สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศิลปกรรมศาสตร์ มีบทบาทสำคัญในการทำความเข้าใจและพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ ประเทศไทยควรเปลี่ยนจากการพัฒนาคนแบบแยกส่วนตามช่วงวัยและภารกิจของแต่ละหน่วยงาน ไปสู่ การพัฒนาทุนมนุษย์ตลอดช่วงชีวิต (Life-course Human Capital Development) ที่ใช้คนเป็นศูนย์กลาง และเชื่อมโยงการพัฒนาตั้งแต่ปฐมวัย วัยเรียน วัยทำงาน จนถึงวัยสูงอายุ การลงทุนควรให้ความสำคัญกับการสร้างฐานศักยภาพพื้นฐานของมนุษย์ ก่อนเร่งพัฒนาทักษะแห่งอนาคต โดยเฉพาะการลงทุนในเด็กปฐมวัย การอ่านและเขียน การคิดเชิงเหตุผล และเชิงวิพากษ์ ความคิดสร้างสรรค์ ทักษะชีวิต ความยืดหยุ่น และความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเอง ควบคู่กับการพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเรียนรู้ควบคู่กับการทำงานเปลี่ยนเส้นทางอาชีพ และได้รับการรับรองสมรรถนะที่เกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ ระบบพัฒนาคนต้องคำนึงถึงความแตกต่างของต้นทุนชีวิต พื้นที่ ครอบครัว ภาษา วัฒนธรรม และวิถีชีวิต โดยไม่ใช้แนวทางแบบมาตรฐานเดียวสำหรับทุกคน (One-size-fits-all) รวมถึงต้องรองรับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร ด้วยการเพิ่มคุณภาพการลงทุนในเด็ก เพิ่มผลิตภาพของประชากรวัยทำงาน และส่งเสริม การสูงวัยอย่างมีพลังและมีส่วนร่วมในการสร้างคุณค่า (Active and Productive Ageing) เพื่อให้ประชาชนทุกช่วงวัยสามารถเรียนรู้ พัฒนาศักยภาพ มีส่วนร่วมในสังคม และดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ

4 จากการ “สร้างวิจัยและนวัตกรรมเพื่อมูลค่า” สู่การ “สร้างวิจัยและนวัตกรรมที่กระจาย คุณค่า โอกาส และผลประโยชน์”

สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศิลปกรรมศาสตร์ มีบทบาทช่วยขยายความหมายของนวัตกรรมจากการสร้าง “สิ่งใหม่” ไปสู่การสร้างคุณค่าและผลกระทบต่อสังคม โดยให้ความสำคัญกับการเข้าถึง การใช้ประโยชน์ และการกระจายประโยชน์ โอกาส ต้นทุน และความเสี่ยงจากการพัฒนาอย่างเป็นธรรม รวมถึงเปิดให้ประชาชน ชุมชน และพื้นที่มีส่วนร่วมผ่าน กระบวนการร่วมสร้าง (Co-creation) การสร้างนวัตกรรมที่มีคุณภาพจึงต้องให้ความสำคัญกับ กระบวนการต้นน้ำก่อนเกิดนวัตกรรม (Pre-Innovation Processes) ทั้งการตั้งคำถาม การวิจัยพื้นฐาน การทบทวนองค์ความรู้ การทดลอง และการเรียนรู้ร่วมกัน โดยไม่มุ่งเฉพาะผลิตภัณฑ์หรือผลลัพธ์ปลายทาง พร้อมยกระดับบทบาทของชุมชนและผู้ได้รับผลกระทบจากผู้ให้ข้อมูลหรือผู้รับประโยชน์ ไปสู่ผู้ร่วมสร้างความรู้ (Co-creator) ตั้งแต่การกำหนดโจทย์ การวิจัย การทดลอง ไปจนถึงการนำผลไปใช้ ระบบทุนและการประเมินงานวิจัยควรเอื้อต่อการวิจัยข้ามศาสตร์และข้ามสถาบัน พร้อมพัฒนาระบบนิเวศความรู้ (Knowledge Ecosystem) ที่ช่วยสะสม เชื่อมโยง และต่อยอดข้อมูล เครื่องมือ องค์ความรู้ และบทเรียนในระยะยาว รวมถึงส่งเสริมให้มหาวิทยาลัยทำหน้าที่เป็น ตัวกลางเชื่อมโยงองค์ความรู้และทรัพยากร (Knowledge Broker/Intermediary Institution) และความต้องการของสังคมและพื้นที่ เพื่อให้งานวิจัยและนวัตกรรมสามารถนำไปใช้และสร้างผลกระทบได้อย่างต่อเนื่อง

5 จากการ “แก้ความเหลื่อมล้ำที่ปลายทาง” สู่การ “ออกแบบความเป็นธรรมไว้ในระบบการพัฒนาตั้งแต่ต้น”

สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศิลปกรรมศาสตร์ มีบทบาทสำคัญในการทำให้ระบบ มองเห็นความแตกต่างของจุดเริ่มต้น ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ความเปราะบางที่ซ้อนทับกัน ตลอดจนเสียงและประสบการณ์ของประชาชนและพื้นที่ที่หลากหลาย เพื่อนำไปสู่การออกแบบนโยบายและนวัตกรรมที่ยืดหยุ่น เป็นธรรม และสอดคล้องกับบริบทความเป็นธรรมจึงควรถูกกำหนดให้เป็น เป้าหมายร่วมของระบบ อววน. และการพัฒนาประเทศ ตั้งแต่ต้น ไม่ใช่เพียงผลลัพธ์ที่คาดหวังหลังการพัฒนาเกิดขึ้นแล้ว โดยทุกนโยบาย งานวิจัย และนวัตกรรมควรตั้งคำถามว่า ใครมีโอกาสเข้าถึง ใครมีส่วนร่วม ใครได้รับประโยชน์ ใครเป็นผู้รับต้นทุนและความเสี่ยง และใครอาจถูกมองข้าม เพื่อให้สามารถออกแบบการพัฒนาที่คำนึงถึงผลกระทบต่อประชาชนแต่ละกลุ่มได้อย่างรอบด้าน การพัฒนาจึงต้องขยับจากการให้ประชาชนเป็นเพียงผู้รับไปสู่การมีส่วนร่วมอย่างมีความหมาย (Meaningful Engagement) และการมีอำนาจร่วมในการกำหนดโจทย์และตัดสินใจ พร้อมส่งเสริมนวัตกรรมที่ครอบคลุม (Inclusive Innovation) การพัฒนาบนฐานพื้นที่ (Place-based Approach) และการเปลี่ยนผ่านที่เป็นธรรม (Just Transition) เพื่อให้โอกาส ทรัพยากร ประโยชน์ ต้นทุน และความเสี่ยงจากการพัฒนาได้รับการกระจายอย่างเป็นธรรม และทำให้ประชาชนและพื้นที่ที่มีต้นทุนและโอกาสน้อยกว่าสามารถเข้าถึงและได้รับประโยชน์จากการพัฒนาได้มากขึ้น

ภาคผนวก

APPENDIX 01 กำหนดการซีรีย์เสวนาเชิงนโยบาย

การยกระดับบทบาทสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์เพื่อกำหนดนโยบายและขับเคลื่อนนวัตกรรมไทย

ครั้งที่	วัน/เวลา	หัวข้อ	วิทยากร
01	15 พ.ค. 2569 13.30–15.00 น.	Thailand 2030: Reframing Policy Pathways for an Inclusive and Resilient Future ทิศทางนโยบายของสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ในการกำหนดอนาคตของประเทศไทย	ปาฐกถาพิเศษ ศ.(พิเศษ) ดร.เอนก เหล่าธรรมทัศน์
02	26 มิ.ย. 2569 13.30–15.30 น.	Social Science Policy Design for Uncertain Futures การออกแบบนโยบายสังคมศาสตร์ภายใต้ความไม่แน่นอนของระบบโลก	เสวนาเชิงนโยบาย รศ.ดร.สุกรี เจริญสุข ศ.กิตติคุณ ดร.สุวรรณา สถาอานันท์ ผศ.ดร.จิราพร เหล่าเจริญวงศ์ ดร.บุญวรา สุมะโน เจนพึ่งพร ดำเนินรายการ: อาจารย์พสพล เจริญพร
03	22 ก.ค. 2569 13.30–15.30 น.	Human Capital under Disruption ทุนมนุษย์ภายใต้ความเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้าง: ความเสี่ยงความเหลื่อมล้ำ และนัยเชิงนโยบาย	เสวนาเชิงนโยบาย ศ.ดร.ปังปอนด์ รักอำนวยกิจ รศ.ดร.เฉลิมพล แจ่มจันทร์ ผศ.ดร.อดิศร จันทรสุข ดำเนินรายการ: ดร.บุญวรา สุมะโน เจนพึ่งพร
04	28 ส.ค. 2569 13.30–15.30 น.	Closing the Gap: Pathways to Inclusive Growth ปิดช่องว่าง สร้างการเติบโตที่ทั่วถึง	เสวนาเชิงนโยบาย รศ.ดร.อนุสรณ์ อุณโณ รศ.ดร.อัจฉรา ชลายนนาวิน รศ.ดร.อุ่นเรือน เล็กน้อย ดำเนินรายการ: ดร.บุญวรา สุมะโน เจนพึ่งพร
05	14 ก.ย. 2569 13.00–16.00 น.	A Fairer Future: Advancing Equity through Social Sciences, Humanities, and Arts ขับเคลื่อนสังคมที่เป็นธรรมด้วยสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศิลปกรรมศาสตร์	เสวนาเชิงนโยบาย ผศ.ดร.แพร ศิริศักดิ์ดำเกิง รศ.ดร.กมลพร สอนศรี ผศ.ดร.ธันยพร สุนทรธรรม ดร.วิมลมาศ ศรีจำเริญ ปาฐกถาพิเศษ: ศ.ดร.ศุภสวัสดิ์ ชัชวาลย์ ดำเนินรายการ: อาจารย์พสพล เจริญพร

สถานที่จัดงาน

Creative Zone สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.)
และ ผ่านระบบออนไลน์ Zoom Webinar

รายชื่อคณะผู้จัดทำ

สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ

นางสาวสุภัค	วิรุฬหการุญ
คุณเชอริศา	อินทร์พิมพ์
นางสาวศิริพร	นามแดง
นางสาวภัทรพร	วิพัฒน์ครุฑ
นางสาวรัตนา	จิรปัญญาวงศ์
นางสาวจริยา	โพงอ้อม

ออกแบบ ภาพประกอบ และ Visual Note

Visually Wrap - Visual Note

สอวช

